Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 11	Łódź, Sroda 13 stycznia 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, ה' שבט תרצ"ב	№ 11

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דערשאסען זיך א יודישער פאבריקאנט

טאמאשאווער אינדוסטריעלער איגנאצי בארנשטיין בעגאנגען זעלבסטמארד

טאמאשאוו, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט 1 א זייגער בייטאג איז אין זיין אייגענעם פאבריקס-בנין בעגאנגען זעלבסט-מארד דער היגער רייכער און גוט-בעקאנטער יודישער גרויס-אינדוסטריעלער איגנאצי בארנשטיין. בארנשטיין איז אלט געווען 60 יאהר.

ווי אונזערע לעזער געדענקען, איז בארנשטיין מיט 3 וואכען צוריק ארעסטירט געווארען און איז אפגעשיקט געווארען אין לאדזער תפיסה. דער ארעסט איז פארגעקומען צוליב דער אנקלאגע פון עטליכע לאדזער און טאמאשאווער אינדוסטריעלער, אז בארנשטיין, זייענדיג קוראטאר פון דער באנקראט-מאסע פון דער מאנופאקטור-פירמע בנימין גוטער, אין לאדז, גדאוומיעסקא 4, האט בעפרידיגט אויף א גרעסערען אופן, די שולדען פון זיינע משפחה מיטגלידער, פון וואס אנדערע קרעדיטארען האבען געליטען. דער ארעסטירטער איז אפגעזעסען צוויי וואכען אין תפיסה און איז בעפרייט געווארען פון תפיסה.

היינט האט ער זיך דערשאסען. דער זעלבסט-מערדער האט איבערגעלאזען א בריף, אז ער איז אומשולדיג ארעסטירט געווארען און אלע פאר-ווארפען, וואס זענען איהם געמאכט געווארען זענען געווען אומזיסטע.

ער האט איבערגעלאזען א קריסטליכע פרוי און א טאכטער. די לויה קומט היינט פאר אין טאמאשאוו.

די אוקראינישע פיהרער זעהען נישט פאר קיין „אוגאדע" מיט דער רעגירונג

ווארשא, 12 (טעלעפאניש) דער אוקראינישער פיהרער דימיטרי לעוויצקי האט ערקלעהרט, אז ס'וועט וואהרשיינליך נישט קומען צו קיין „אוגאדע" צווישען די אוקראינער און דער רעגירונג, לויט ווי לעוויצקי ערקלעהרט וועלען זיך די אוקראינער נישט בעגנוגענען נאר מיט צוריקעפענען עטליכע אוקראינישע שולען.

נעכטיגע זיצונג פון סיים

דעפוטאטען געוועטען זיך וועגען אויסגאנג פון „בריסקער" פראצעס

ווארשא, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען 4 א זייגער נאכמיטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון סיים. נאך פאר דער זיצונג האבען זיך אין די קולוארען אנגעהויבען צונויפזאמלען די דעפוטאטען, וועלכע האבען דעבאטירט אויף דער טעמע פון אויסגאנג פון בריס-קער פראצעס. ס'זענען פארגעקומען א גרויסע צאהל געוועטען אויף בעדייטענדע סומע. די גרעסטע צאהל פאראויסזעהונגען זענען אזעלכע, אז די בעשולדיגטע וועלען בעקומען גלייכע אורטיילען, א חוץ ליבערמאנען און וויטאס'ן וועלכע וועלען בעפרייט ווערען.

4 אזייגער עפענט מארשאלעק שוויאלסקי די זיצונג און בעהרט מיט א קורצער רעדע דאס אנדענקען פון פערשטארבענעם דעפוטאט ד"ר וואַרינסקי.

דאן רעפערירט דעפ. פאסכאלסקי דאס געזעץ וועגען ענדערען פערשידענע פארשריפטען אין דער שטראף-פראצעדור. נאך די רעדעס פון עטליכע דעפוטאטען ווערט דאס געזעץ אנגענומען אין דער צווייטער און דריטער לעזונג.

—=:0:=—

איבערבליק איבער די יוד. ספארט-כוחות אין לאדז!

גראנדיעזע טורן- און ספארט-אימפרעזע

מיט'ן אנטייל פון אלע יודישע טורן- און ספארט-פעראיינען.

סוממער-טורנען אויף מכשירים. — פרייאיבונגען: מענער, פרויען, יוגענד און קינדער. — באקס. — שווער-אטלעטיק. — ספארט-שפילען. — ציס-ליסטען-געיענען אויף „האמא-טרענעס". — פינג-פאנג

פרטים קומען.

איבער דער עקספאזע פון אויסערן-מיניסטער

איז נעכטען געפירט געווארען א דיסקוסיע אין דער סענאט-קאמיסיע

ווארשא, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים סענאט, האט זיך אנגעהויבען די דיסקוסיע איבערן עקספאזע פון אויסערן-מיניסטער. אויף דער זיצונג איז אנוועזענד געווען דער אויסערן-מיניסטער, דער רעפערענט סענ. לעווענהערץ (ב.ב.) ווייזט אן אויף דער אקטיוויטעט פון דער פוילישער אויסערליכער פאליטיק, און דעם אונטערשטרייכען ווילען צו שלום און אויפצוהאלטען די עקזיסטירענדע טראקטאטען. דער רעפערענט ווייזט אן אויף דער איניציאטיוו פון פוילען אין דער ריכטונג פון דערנעהנטערען צווישען זיך די אגראר-מלוכות און אויף דער גרויסער וויכטיגקייט פון מינ"ר. זאלעסקיס וויזיט אין לאנדאן. דער רעפערענט בעט דעם מיניסטער, אז ער זאל אויפקלערען פאלגענדע פראגען: 1) די דייטשע ערקלערונגען פון די לעצטע טעג וועגען פינאנציעלע און ווירטשאפטליכע פראגען, 2)) ערקלערונגען וועגען דעם נישט-אנגריפס-אפמאך מיט סאוויעט-רוסלאנד און 3) וועגען גורל פון די פוילישע ארבייטער אין פראנקרייך אין צוזאמענהאנג מיט דעם קריזיס און ארבייטסלאזיגקייט.

דאן האבען נאך גערעדט די סענאטארען דעמבסקי, קאפאנטי און וויצלאוויעקי.

150-יעהריגער יובילעאום

פון „טאלעראנץ-פאטענט" אין עסטרייך

וויען. (יט"א) די אוניאן פון עסטרייכישע יודען" האט די טעג איינגעארדענט א פייערונג געווידמעט דעם 150-יעהריגען יובילעאום פון „טאלעראנץ-פאטענט" פון קייזער יאזעף, דעם 2טען וואס האט געשאפען נייע יסודות פאר דער רעכטליכער לאגע פון די עסטרייכישע יודען. אויף דער פייערונג זענען געווען אנוועזענד דער געוו. בונדעס פרעזידענט ד"ר הייניש, פארשטעהער פון איניגע מיניסטעריומס א.א.וו.

ד"ר יעקב ארענשטיין האט אין א לענגערע רעדע געגעבען א היסטארישען איבערבליק איבער דער יודען-פיינדליכער געזעצגעבונג פון מאריא טערעזא און די גרויסע פערדינסטען פון קייזער יאזעף דעם 2-טען, וועלכער האט געמאכט די ערשטע שריט צו דער פולער יודישער גלייכבערעכטיגונג.

די פייערונג איז געשלאסען געווארען מיט א קורצער רעדע פון ד"ר טיכא.

Z powodu przedwczesnego zgonu szefa naszego b. p.

SZMULA HALBERSTADTA

wyrażamy tą drogą pozostałym w głębokim smutku Żonie i Córce nasze głębokie współczucie.

PERSONEL Zakładu Fryzjerskiego Sz. Halberstadta Południowa 5.

275

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

— פון —

מאגיסטער נ. שאץ

פיעטריקאווער 37, 2 שטאק פראנט

אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. אנד. מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזען

נאך לאנגע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 62 יאהר אונזער לאנגיעהריגער ג. פערוו.-מיטגליד

נ"ע יחיאל מיכאל רײנפעלד

צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, מיטוואך, ד. 13. יאנואר 1932, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, זאכאדניא 54, ווערען אלע מיטגלידער אויפגעפאדערט צו קומען, כדי אפצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד. די פערוואלטונג

פון מעטאל-צעך, לאדז, פאלודניאווא 4.

288

נאך לאנגע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 62 יאהר מיין ליבער מאן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאטער, זוהן, שוויגערפאטער, גרויספאטער, שוואגער, ברודער און אנקעל

נ"ע יחיאל מיכאל בן ר' שלמה נתנאל ז"ל רײנפעלד

די לויה קומט פאר היינט, מיטוואך, דעם 13. יאנואר 1932, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, זאכאדניא 54, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע היגטערבליבענע

282

אנאנסן אין נייעם פאלקסבלאט האבען דעם גרעסטען ערפאלג

פראנצויזישע רעגירונג אין דעמיסיע

לאוואל וועט בילדען די נייע רעגירונג. — הערריא זאל ווערען אויסערן-מיניסטער

פאריז, 12 (ספ. טעל.) דער פרעמיער לאוואל האט היינט איבערגעגעבען דעם פרעזידענט דומער די דעמיסיע פון דער גאנצער רעגירונג. לאוואל האט בעקומען די מיסיע צו שאפען א נייעם קאבינעט. ער האט אפגעהאלטען א קורצען געשפרעך מיט בריאנען און איבערגעגעבען דעם מלוכה-פרעזידענט דעם אינהאלט פון דער קאנפערענץ, דאן האט לאוואל זיך געווענדעט צו הערריא, אז ער זאל איבערנעהמען דעם פארטפעל פון אויסערן-מיניסטער און זיין קאבינעט. הערריא האט צוגעזאגט צו געבען אנ'ענטפער נאכדעם ווי ער וועט זיך בעראטען מיט זיין פארטיי.

פאריז, 12 (ספ. טעל.) דער נעכטיגער טאג האט נישט געבראכט קיין ענדערונג אין רעגירונגס-קריזיס, דער פרעמיער וועט ערשט היינט אפהאלטען א דעציזירענדע קאנפערענץ מיט בריאנען, פון וועמען ס'איז אפהענגיג, צי ס'וועט פארקומען א גרעסערע ענדערונג אין קאבינעט, צי נאר טארדיע וועט ווערען קריגס-מיניסטער. ס'איז נישט אויסגעשלאסען, אז בריאן וועט צוריקציהען זיין דימיסיע און וועט בלייבען אויסערן-מיניסטער. די קלאנגען וועגען דעם, אז בריאן איז קראנק שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

דערשאסען זיך אין בידגאשטש

דער בעקאנטער שיך-פאבריקאנט בעהרינג

בידגאשטש, 12 (ספ. טעל.) נעכטען האט זיך דערשאסען דער בעקאנטער שיך-פאבריקאנט, דער בעזיצער פון א גרויסער פאבריק אלבערט בעהרינג. די סיבה פון זעלבסטמארד זענען זיינע לעצטע מאטעריעלע זארגען.

שרעקליכע ארבייטסלאזיגקייט

צווישען די יודישע דיאמאנטען-ארבייטער

אמסטערדאם, (יט"א) דער שווערער קריזיס האט ארויסגערופען א שרעקליכע ארבייטסלא-זיגקייט אין דער דיאמאנטען-אינדוסטריע, ביז איצט האט שוין די ארבייטסלאזיגקייט ארומגעכאפט 3 טויזענד פינף הונדערט ארבייטער און אנגעשטעלטע. די צאהל ארבייטסלאזע האלט אין שטייגען. די בויט צווישען די יודישע ארבייטסלאזע ווערט אלץ גרעסער.

כינע רייסט איבער די דיפלאמאטישע בעציהונגען מיט יאפאן

דאס הייסט א פארמעלע מלחמה

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.) נעכטען האבען 5000 כינעזישע זעלנער הינטער סיקלוטון ארומגערינגעלט אן אפטיילונג יאפאניש מיליטער. אויף דער יאפאנישער זייט זענען דערהרג'עט געווארען 4 אפיצירען און 30 זעלנער. אלע איבריגע זענען פארוואונדעט.

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.) לויט ידיעות פון שאנכאי וועט דער אויסערן מיניסטער ד"ר טשען זיך אנגעבען אין דעמיסיע. זיין שריט וועט זיין א פראטעסט געגען דעם וואס זיין רעגירונג האט נישט אנגענומען זיין פארשלאג וועגען א שארפער פאליטיק בנוגע יאפאן.

די כינעזישע רעגירונג וועט נישט אנגעהמען די דעמיסיע פון ד"ר טשען און וועט נאכקומען טליכע זיינע פאדערונגען. דער ערשטער שריט וועט זיין דאס איבעררייסען די דיפלאמאטישע בעציהונגען מיט יאפאן, די כינעזישע אינטערעסען אין יאפאן וועלען רעפרעזענטירען די אמבאסאדארען פון דייטשלאנד און אמעריקא

כארבין וועט היינט פארנומען ווערען

דורך אפטיילונגען פון יאפאנישען מיליטער

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.) די כינעזישע מאכט האט עוואקואירט כארבין, די שטאט איז צוטיילט געווארען אויף קרייזען, אבער וועלכע ס'האבען די אויפזיכט די קאנסולאטען פון פערשידענע מלוכות. די כינעזישע פאליציי האלט די ארדנונג אין כינעזישען קווארטאל. אין די אייראפעאישע קווארטאלען ערפילען די אויפגאבען פון די פאליציאנטען די רוסישע ווייסע גווארדייצעס.

דאס פאליטעכניקום וואס איז געשטאנען אונטערן סאוויעטישען פראטעקטאראט האבען בעקומען א בעפעהל צו פערלאזען די שטאט. די יאפאנער דערנעהנטערן זיך צו דער שטאט, וועלכע וועט וואהרשיינליך היינט בעזעצט ווערען.

די נאנקינער רעגירונג אנטלאפען

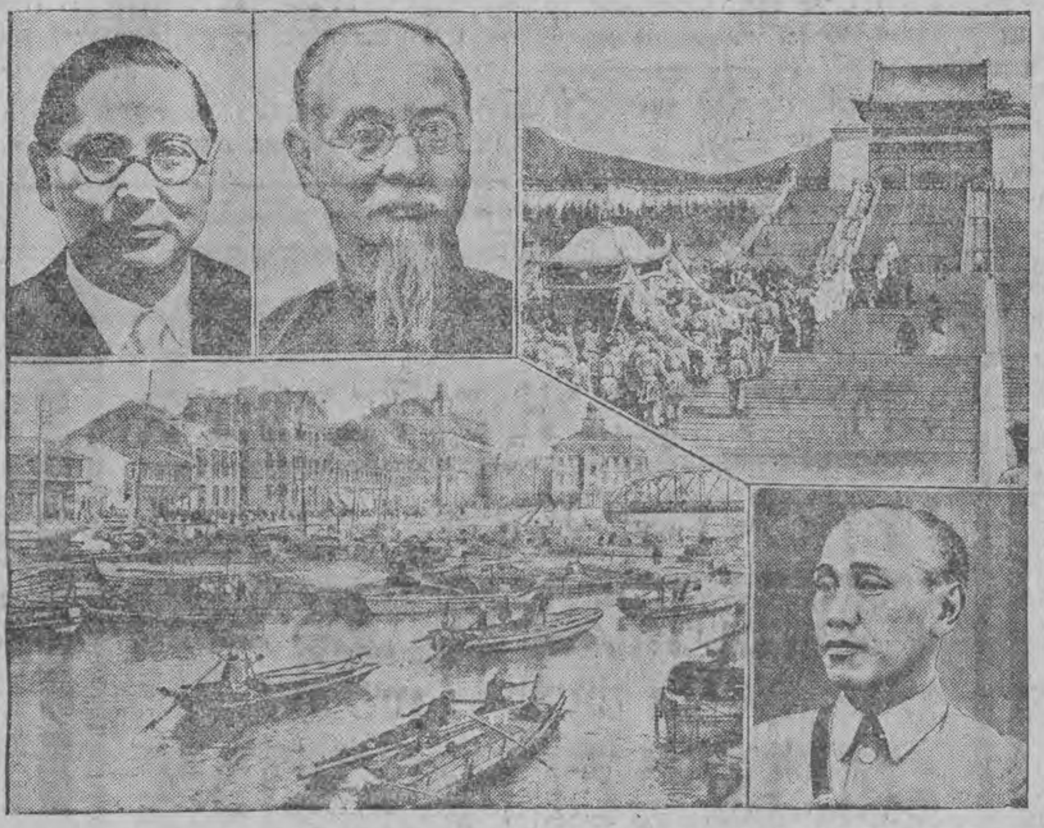

אויבען לינקס: פרעמיער סון-פא און דער נייער כינעזישער פרעזידענט לין-סען; אונטען לינקס—שאנכאי, וו הין די רעגירונג איז אנטלאפען; אויבען רעכטס—צענטער פון נאנקין; אונטען—דער גווו. פרעז. טשאנגקאישעק

דער בודזשעט פון פאסט-מיניסטעריום אין דער קאמיסיע

פון די געהעכערטע טאריפען האט די פאסט גארנישט פערדינט

ווארשא, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין דער בודזשעט-קאמיסיע פון סיים איז היינט בעטראכט געווארען דער בודזשעט פון פאסט-מיניסטעריום. דער רעפערענט גלינסקי (ב.ב.) האט אנגעוויזען אויף די אונגינסטיגע זייטען, וואס זענען ענטשטאנען אין צוזאמענהאנג מיט'ן העכערען דעם פאסט-טאריף. די צאהל בריף ווערען ווע-ניגער. מ'שמוגעלט בריף דורך שאפערען און פריוואטע פאסט-ביוראס. דאס פאסט-מיניסטעריום האט היזק געהאט 1.5 מיליאן זל. צוליב די פאלשע פאסט-מארקען. די פעלשערס זענען ארעסטירט, אבער מ'האט געמוזט איינפיהרען נייע פאסט-מארקעס. דער טעלעגראף האט אויך פיל ווייניגער ארבייט. דער היי-יעהריגער בודזשעט זעהט פאר א רעדוקציע פון 1000 בעאמטע.

אין דער דיסקוסיע האט גענומען א ווארט דעפ. ראזמארין (יוד. קאלא), וועלכער בעקלאגט זיך אויף דעם, אז דער פאסט-טאריף איז צו הויך. צוליב דעם האבען פיל אונטערנעהמונגען רעדוצירט פון בענוצען זיך מיט דער פאסט און האבען צוגעגעבען אייגענע „וואזשבעס". דאס מיניסטעריום דארף אויסרעכענען, וואס לוינט בעסער: צי א קלענערע בעוועגונג ביי א העכערען טאריף, אדער א גרעסערע בעוועגונג ביי א קלענערען טאריף.

צום סוף האט גענומען א ווארט דער פאסט-מיניסטער, קארנער, וועלכער האט געזאגט, אז מ'דארף נישט נאר רעדען וועגען דעם, אז די פרייזען זענען געהעכערט געווארען, אין פערשידענע געביטען זענען זיי קלענער געווארען. ס'איז למשל, איינגעפיהרט געווארען א שטאטישע פאסט, וועלכע איז ביז איצט נישט געווען, די פרייזען האבען געמוזט געהעכערט ווערען לטובת די ארבייטסלאזע. דער בודזשעט פון פאסט-מיניסטעריום איז אנגענומען געווארען אין דער צווייטער לעזונג.

צו דער עפענטליכקייט!

מיט דער שטארקסטער עמפערונג פראטעסטירען מיר געגען דער אכזריות'דיגער און שענדליכער האנדלונג מצד דעם קאנפעקציאנער יוסף וואהם נאוואמיעיסקא 20, וועלכער איז אויף א בעסטיאלישען אופן בעפאלען און מערדערליך צושלאגען אונזערס א חבר דערפאר, ווייל ער האט זיך לאיאל בעטייליגט אין סטרייק, וועלכער איז אויסגעבראכען מחמת דעם, וואס די פירמע פראוו און וואהם האט זיך אפגעזאגט אויסצוצאהלען די געלדער וואס קומט די בעלי-מלאכות לויט ווי זיי האבען זיך משוה געווען.

פעסטשטעלענדיג, אז דער סטרייק איז נישט ענטשטאנען צוליב אונזער שולד, נאר איז אויפגעצוואונגען געווארען דורך דער דערמאנטער פירמע, וועלכע האט זיך ערלויבט צו לאזען הונגערן 30 פאמיליעס.

שטעלענדיג דעם פויסט-העלד צום עפענטליכען משפט ערקלערען מיר, אז מיר וועלען זיך נישט אפשרעקען פאר טראר-מיטלען און באין אופן נישט דערלאזען, אז א בעל-מלאכה, וועלכער האט אפגעפראצעוועט א גאנצען סעזאן ביי די שווערסטע בעדינגונגען און מינימאלסטע לוינען — ווען ער קומט פאדערן זיין שכירות, זאל ער פאר זיין ארבייט בעקומען קלעפ. זאל די עפענטליכקייט משפטן!

די פערוואלטונג
פון קאנפעקציע-שניידער-מייסטע-
פעראיין פילסודסקיעגא 12

בעמערקונג: אין שייכות מיט'ן אויבענדערמאנטען רופען מיר א פערזאמלונג פון מענער-פאך אויף היינט, מיטוואך 7 אוו. וואס קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל.
289

צו דער חתיה פון
ה' חיים הונט
מיט פרל. עדושא אייכמאן
ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.
משה מאשוב,
רחל מאשוב,
לאה מאשוב.
276

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר צו דער חתיה פון אונזער פריינדין
פרל. לאדזשא ראזענבלום
מיט ה' גענעק דאנציגער
גראטולירען מיר הערצליך און ווינשען א גליקליך צוזאמענלעבען.
277 פאמיליע סאוויצקי.

מאשין-מצות
ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע, ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובארעס לויט קארלסבאד'ער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבערא-ווארשטער צוקערניע
ב. ווייגבערג
38 פיעטריקאווער 38
:-: טעל. 82-143 :-:

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-בעארבייטונגען
שלאסערי-ארבייטען
מאשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

שנעלער אויסקויף
פון פאטענטען
און רעגיסטראציע-קארטן
אויפ'ן יאהר 1932
בעזארגט דאס ביורא
B. Mann
פיעטריקאווער 10, וו. 14.

„לינת הצדק", לאדז, ציגעל-גאס 17.
פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט
איז טעטיג טעגליך פון 11—1 מיטאג און פון 4 ביז 6 אוונד געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציאליסט
קווארץ-לאמפ, דיאטערמיע, סאלוקס, עלעקטרישע בעדער.
273

דער צענטראלער סוחרים- און פאבריקאנטען-פעראיין אויף לאדזער וואיעוואדזטווע אין לאדז
(פיעטריקאווער 10) פערעפענטליכט
א קאנקורס
283
אויף איבערצוגעבען דעם בופעט מיט'ן געזעלשאפטליכען קלוב ביים פעראיין
א פאסענדע פערזאן. לויט'ן בעשלוס פון דער פערוואלטונג וועט דער קלוב זיין געשלאסען שבת און יום-טוב. ווענען איינצעלהייטען זאל מען זיך צו ווענדען צום דירעקטאר פון פעראיין אין די ביורא-שעה'ן.

Dr. Różaner
ספעציאליסט פון הויט און וועגערישע קראנקהייטען.
נארוטאוויטשא 9
טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8 — 10 און 4—8 אוו. זונטאג 9-10 אוו.

Dr. med. A. MINC
אויגען-קראנקהייטען
זאוואדזקא 9, טעל. 245-98
נעהמט אן פון 1—2 נאכמ. און פון 7—8 אוונד.

באיקאָטירען דאָס ענגלישע פאַפּיר-געלד

רופט גאַנדהי זיינע אנהענגער

לאָנדאָן, 12 (ספּ. טעל.) אין די אינדישע שטעט זענען צעוואָרפען געוואָרען פלוג-בלעטער מיט גאַנדהיס אונטערשריפט, וועלכע רופט צו באיקאָטירען דאָס ענגלישע פּאַפּיר-געלד, ווייל ענגלאַנד ציהט בסדר ארויס גאָלד פון אינדיען און פערבייט דאָס מיט פּאַפּיר-געלד. אלע הינדוסען, וואָס האָבען בעציהונגען מיט ענגלענדער דאַרפען פאָדערן נאָר גאָלד. די פּאָליציי האָט ארעסטירט י קאָל פאַרטערען פון די פלוג-בלעטער.

קיין שום מאַראַטאָריום

אויף פערלענגטע שטייער וועט נישט זיין

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש) צוליב דעם וואָס לעצטענס האָבען זיך פערשפּרייט פערשידענע קלאַנגען וועגען דעם, אז ס'זאָל ערקלערט ווערען א מאַראַטאָריום פאַר פּויערים און פאַר פערלענגטע שטייערן, מעלדעט מען פון א מאַסגעבענדע קוועלע, אז די אלע קלאַנגען האָבען קיין שום גרונד נישט.

אויפגעהאַנגען זיך אין דער וואוינונג פון זיין כלה

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש) אויף קאָשיקאָווא 35 האָט זיך אין דער וואוינונג פון זיין כלה אויפגעהאַנגען דער 38-יעהריגער סטאַניסלאַוו לעוואַנשטיין.

לעוואַנשטיין איז געוועזען אַן אינהאַבער פון אַן עקספּעדיציע-ביוראָ.

דער פּוילישער באָקסער ראָן

געהט צו צו דער וועלט-מייסטערשאַפט

ניו-יאָרק, 12 (ספּ. טעל.) היינט איז דאָ פאָרגעקומען דער סענסאַציאָנעלער באָקס-מעטש צווישען דעם פּוילישען באָקסער עדוואַרד ראָן מיט מייקי אָוקער. דעם מעטש האָט געוואונען ראָן און אזוי אַרום געהט ער צו צו די קאַמפּען וועגען דער וועלט מייסטערשאַפט.

דעם דייטשען קאַנצלער'ס ערקלערונג

האָבען ארויסגערופען א טומעל איז דער גאַנצער פּאָליטישער וועלט

פּאַריז, 12 (ספּ. טעל.) די פראַנצויזיש-ענגלישע אומגעהאַנדלונגען וועגען א בשותפות'דיגען פּראָגראַם וועגען ענטשעדיגונג האָבען נישט דערפיהרט צו קיין פערשטענדיגונג און ווי ס'מעלדען עטליכע צייטונגען זענען די איבערגעריסען געוואָרען.

דער פינאַנץ-מיניסטער פלאַנדען האָט נעכטען אין אָוונט אָפּגעהאַלטען נאָך א קאָנפערענץ מיט דעם ענגלישען פּאָרשטעהער, וועלכער פאָהרט היינט קיין לאָנדאָן, כדי זיין רעגירונג איבערצוגעבען די פראַנצויזישע בעדינגונגען. צווישען ביידע רעגירונגען עקזיסטירען מיינונגס - פערשידענהייטען וועגען בריינינגס ערקלערונג. די ענגלישע זאַכקענער האַלטען, אַז דער מאַראַטאָריום פאַר דייטשלאַנד דאַרף זיין וואָס לענגער. פראַנקרייך האַלט, אַז דער נייער מאַראַטאָריום דאַרף דויערן איין יאָהר.

בערלין, 12 (ספּ. טעל.) דער פרעמיער לאַוואַל האָט נעכטען ערקלערט דעם דייטשען אַמבאַסאַדאָר פאָן העש, אַז בריינינגס טעזע וועגען די ענטשעדיגונג קען פראַנקרייך נישט אָננעהמען.

לאָנדאָן, 12 (ספּ. טעל.) די ענגלישע רעגירונג האָט זיך גינסטיג בעצויגען צו בריינינגס ערקלערונג.

—

די ערשטע רעפּרעסיעס פון פראַנקרייך בנוגע דייטשלאַנד

די פראַנצויזישע באַנק וויל נישט פערלענגערען דעם קרעדיט פאַר דייטשלאַנד

בערלין, 12 (ספּ. טעל.) א געוואַלדיגען איינדרוק אין דייטשלאַנד האָט געמאַכט און אין די דייטשע פּאָליטישע קרייזען די ידיעה פון פּאַריז, אַז דער גובערנאַטאָר פון דער פראַנצויזישער באַנק מאָרע האָט נישט מסכים געווען אין באַזעל, צו פערלענגערען דעם קרעדיט פאַר דער דייטשער רייכס-באַנק. ס'האַנדעלט זיך וועגען די הונדערט מיליאָן דאָלאַר, וואָס דייטשלאַנד האָט בעקומען פון די עמיסיע-באַנק אין פראַנקרייך, ענגלאַנד און אַמעריקאַ. דער טערמין ענדיגט זיך אין פעברואַר. דאָס איז די ערשטע רעפּרעסיע פון פראַנקרייך אויף בריינינגס ערקלערונג. ערגער איז, וואָס לויט'ן אָפּמאַך קען דער קרעדיט נאָר פערלענגערט ווערען מיט'ן הסכם פון אלע 3 מלוכות, וועלכע האָבען דעם קרעדיט געגעבען.

בערלין, 12 (ספּ. טעל.) „דייטשע אַלגעמיינע צייטונג" מעלדעט, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם מיספּאַלג פון דער דייטשער רעגירונג ביי די אומטערהאַנדלונגען מיט דער נאַציאָנאַלער אָפּאָזיציע וועגען פערלענגערען די פּרעזידענטור פון הינדענבורגען, וואַקעלט זיך די פּאָזיציע פון בריינינגען.

בערלין, 12 (ספּ. טעל.) די נאַציאָנאַליסטען און די היטלער-פּאַרטיי האָבען זיך אָפּגעזאָגט צו פערלענגערן די קאַדענץ פון פּרעזידענט הינדענבורג אויף א פּאַרלאַמענטאַרישען וועג. ס'איז מעגליך אַז די פראַגע וועט געלעזט ווערען דורך א רעפערענדום.

אַרגענטינער שטרייק אין טשילי

ניו-יאָרק, 12 (ספּ. טעל.) נעכטען האָט זיך אין סאַנטיאַגאָ-דע-טשילי אָנגעהויבען א גענעראַל-שטרייק.

די שטרייקענדע פאָדערן אַן אַמנעסטיע און דאָס באַלדיגע בעפרייען די מאַטראָסען, וועלכע זענען אַרעסטירט געוואָרען פאַר א בונט. דאָס פאַרלאַנג פון דעם קאָנגרעס און נעהמען אַן אינערליכע הלוואה פון 500 מיליאָן פּעזעס אויף אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע.

—

דער בעריהמטער אַמעריקאַנישער רעקאָרד-פליהער דזשעססאָו

איז אומגעקומען אין אַן אַעראָפּלאַן-קאַטאַסטראָפע

אימיגראַציע-בעגרענצונגען אין קאָלומביאַ

פּאַריז, (יט"א) די הויפּט-דירעקציע פון „היאַס-יקאַ-עמיגדירעקט" פערעפענטליכט א מעלדונג וועגען נייע אימיגראַציע-בעגרענצונגען אין קאָלומביאַ. דאָס אויסערן-מיניסטעריום אין קאָלומביאַ האָט ארויסגעגעבען א שטרענגע פעראָרדנונג, וואָס בעצוועקט דאָס נישט אריינלאָזען אין לאַנד „פּעטיזאַנען, וועלכע זענען נישט-געוואונשען צוליב אונמאָראַלישקייט, פּאָליטישע אנשויאונגען אָדער מאַנגעל פון געלד". לויט דער פעראָרדנונג דאַרפען די קאָנסולאַטען פון קאָלומביאַ ערטיילען וויזעס די אימיגראַנטען ערשט נאָך א בעשטעטיגונג פון אויסערן-מיניסטעריום, די דאָזיגע בעשטימונגען זענען ספּעציעל נוגע די פּוילישע, רוסישע, כינעזישע, רומענישע און ליטווישע בירגער. די נייע בעגרענצונגען זענען שוין אריין אין קראַפט.

„זשורנאַל דע זשענעוו"

וועגען קריזיס אין ציוניזם

זשענעווע, (יט"א) אין אַן אַרטיקעל א. ב. „די מדינות פאַר'ן יאָהר 1931" האָט דער פּאָליטישער רעדאַקטאָר פון „זשורנאַל דע זשענעוו", וויליאַם מאַרטען געגעבען אַן איבערזיכט איבער די וויכטיגסטע געשעהענישען פאַר'ן פערגאַנגענעם יאָהר. וויליאַם מאַרטען בעריהרט אויך דעם גורל פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים. נאָכדעם ווי ער בעהאַנדעלט די לאַגע פון ענגלאַנד ר״ל, שרייבט מאַרטען וועגען ארץ-ישראל פאָלגענדעס:

„עס איז אויך נויטיג אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף דעם קריזיס אין ציוניזם. נישט זייענדיג קיין מדינה אָדער דאָמיניע, האָט די יודישע נאַציאָנאַלע היים דאָך אַן אַקטיווען פּאָליטישען לעבען און איז אין געוויסע הינזיכטען ענג פערבונדען מיט די געשעהענישען אין ענגלאַנד. די טענות, וועלכע די ברייטישע רעגירונג האָט בעגאַנגען אין א״י, האָבען געבראַכט צו דעם שטורץ פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, וועלכע עס האָט פּרעזידירט מיט דער אויטאָריטעט און ברייטען בליק פון א גרויסען שטאַאַטסמאַן ה' וויצמאַן".

דער אינטערעס פאַר דער תל-אביב'ער אויסשטעלונג אין איטאַליען

רוים, (יט"א) דאָס איטאַליענישע אייזענבאַהן-מיניסטעריום האָט בעוויליגט, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָרשטעהענדער תל-אביב'ער אויסשטעלונג, ספּעציעלע הנחות אויף די איטאַליענישע באַהנען. אין דער צייט פון 1 ביזן 29. אַפּריל 1932 וועלען די בעזיכער פון דער תל-אביבער אויסשטעלונג בעקומען א 30-פּראָצענטיגע הנחה אויף די איטאַליענישע באַהנען.

די פּערזאָנען, וועלכע וועלען אויסשטעלען זייערע פאַבריקאַטען אין תל-אביב וועלען געניסען פון 50 פּראָצענטיגער הנחה אויף די איטאַליענישע באַהנען, די האַלב-אָפיציעלע איטאַליענישע אַגענטור „אַגענציאַ דע ראָמאַ" האָט פערעפענטליכט א לענגערן קאָמוניקאַט וועגען דער תל-אביב'ער אויסשטעלונג, ארומרעדענדיג די בעדייטונג, וואָס זי וועט האָבען פאַר'ן האַנדעל פון נאָהענטען מזרח און פאַר די איטאַליענישע עקספּאָרט-מעגליכקייטען אין ארץ-ישראל און אין די שכנות'דיגע לענדער.

ווי עס ווערט אינפאָרמירט דער רוימער פערטרעטער פון דער יט"א האָבען שוין פערזיכערט זייער אנטייל אין דער תל-אביב'ער אויסשטעלונג א ריי וויכטיגע איטאַליענישע עקספּאָרט-פירמעס. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער גינסטיגער שטעלונג פון די אָפיציעלע קרייזען ערוואַרט מען אין קורצען דעם אַנטייל פון אַנדערע איטאַליענישע האַנדעלס- און עקספּאָרט-אינסטיטוציעס.

באיקאָטירען יודען איז געגען דער קאָנסטיטוציע

אינטערעסאַנטער אורטייל פון אויבערשטען דייטשען געריכט געגען דער היטלעריסטישער אנטי-יודישער באיקאָט-פּראָפּאַגאַנדע

בערלין (יט"א) די „נייע נאַציאָנאַל צייטונג" אין אויגסבורג האָט מיט א צייט צוריק פערעפענטליכט איבער דער גאַנצער ברייט פון דער טיטעל-זייט פון דער צייטונג אַן אויפרוף, אין וועלכען די מיטגלידער פון דער נאַציאָנאַל סאָציאַליסטישער פּאַרטיי ווערען גערופען צו באיקאָטירען יודישע געשעפטען.

דאָס געריכט פון דער ערשטער אינסטאַנץ האָט דאַן ארויסגעגעבען אַן אורטייל געגען דער צייטונג, דראָהענדיג זי מיט בעשטראָפען, אויב אַן אויפרוף פון ענליכען אינהאַלט וועט זיך נאָכאַמאָל פּאַסירען אין דער צייטונג. די דאָזיגע געריכטס-דראָהונג איז בעשטעטיגט געוואָרען דורך דער צווייטער אינסטאַנץ.

איצט האָט דעם ענין בעטראַכט דאָס אויבערשטע לאַנדעס-געריכט אין אויגסבורג. דאָס געריכט האָט אָפּגעוואָרפען די אַפּעלאַציע פון דער אַנטי-סעמיטישער צייטונג. אין דער בעגרינדונג פון אורטייל אונטערשטרייכט דאָס געריכט גרינדליך דאָס נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע פּראָגראַם אין בעציהונג צו דער מאָראַליש-רעכטליכער שטעלונג פון די דייטשע יודען. דאָס געריכט קריטיקירט שאַרף די טעטיגקייט פון די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען און אנטי-יודישע פּראָפּאַגאַנדע און ערקלערט צווישען אַנד.:

„די אָנהאַנגער פון דער „נאַציאָנאַל-צייטונג" זענען דייטשע בירגער, אַזוי לויט דער קאָנסטיטוציע (אַרט. 109) זענען אַלע בירגער פאַר'ן געזעץ גלייך. דאָס דייטשטום ווערט לויט דער רייכס קאָנסטיטוציע בעשטימט לויט דער דייטשער שטאַאַטס-צוגעהעריגקייט, אָבער די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע אַרבייטער-פּאַרטיי שטעהט, ווי זי איז אַליין מודה, אויף א גרונדזעצליכען געגענזאַץ צו די קאָנסטיטוציע-בעשטימונגען, היות זי בעשטימט דאָס דייטשטום לויט ראַסען-צוגעהעריגקייט און פּערזענליכקייט, נישט די יודען אלס צוגעהעריגע צו דער דייטשער פאָלקס-געמיינשאַפט. מעגליך, אַז די האַנדלונגען אַזוי, גרייפען נישט אָן די דאָזיגע פּאַרטיי דעם מאָראַלישען ווערט פון יודען. זי נרייפט אָבער אונטער אַז זייער סאָציאַלע ווערט איז אַנגריף בעשטימט אויף א שטראָפבאַרען אינהאַלט. די מיינונג פון געריכט איז, אַז עס שטעהט אין סתירה צו די גוטע זיטען אין דעם אנשטענדיגקייטס-געפיהל פון אַלע רעכט-דענקענדע, מיט אַזאַ מין האַנדלונג צו בעעוולה'ן די יודען פון דייטשער שטאַאַטס-צוגעהעריגקייט, וועלכע ערפילען לגבי דער מלוכה זייערע פליכטען גלייך מיט אַלע אַנדערע שטאַאַטס-בירגער".

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם דאָזיגען פּסק-דין פון אויגסבורגער לאַנדעס-געריכט שרייבט די „צענטראַל-פעראיין-צייטונג": „מיט דעם דאָזיגען אורטייל האָט דאָס אויבערשטע לאַנדעס-געריכט אין אויגסבורג געוויזען נייע ריכטליניען דער באיקאָט-בעקעמפונג און ארויסגערוקט א נייעם וועזענטליכען מאָמענט, וועלכען מען האָט נאָך ביז איצט נישט קלאָר געמאַכט. דער דאָזיגער אורטייל האָט אנגעהויערע בעדייטונג".

וואַסער-קאַטאַסטראָפע אין אַלדענבורג

דאָס וואַסער האָט אומגעשטירצט א טורם פון 8 מעטער הויך.

לאדז
13 יאנואר 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
13 יאנואר 1932

די „זעלבסטפער־וואלטונג"
פערספעקטיוון אויף דער צוקונפט

דער לאדזשער שטאט־פרעזידענט ב. זשעמיענצקי, וועלכער האט זיך בעטייליגט אויך אין דער בעראטונג, וואס די רעגירונג האט צונויפגערופען, כדי פאר 46 אינדיווידועל איינגעלאדענע פערזאנען פארצושטעלען דעם נייעם געזעץ־פראיעקט וועגען די זעלבסט־פערוואלטונגען, האט פערעפענטליכט א גרעסערן ארטיקעל, אין וועלכען ער בעווייזט אז מיט'ן נייעם געזעץ־פראיעקט וועלען די קינפטיגע שטאט־ראטען און מאגיסטראטען נישט האבען קיין רעכט אנצורופען זיך זעלבסטפערוואלטונגס־ארגאנען.

קודם כל בנוגע דעם וואהל־סיסטעם. די שטאט וועט איינגעטיילט ווערען אין וואהל־ראיאנען. א ראיאן פון למשל 20 טויזענד וועהלער וועט דארפען קלויבען א טייל פון דער אלגעמיינער צאהל ראטמענער. לאמיר זאגען — 8, וועלען די וועהלער פון דעלבען ראיאן קענען שטימען נאר אויף 6 קאנדידאטען, און אויב איין פארטיי וועט אינ'ם דאזיגען ראיאן האבען די גאנצע השפעה און בעקומען 18 טויזענד שטימען, וועט אזא ליסטע בעקומען נישט מעהר ווי 6 מאנדאטען. די איבעריגע צוויי מאנדאטען קענען בעקומען ליסטעס, וועלכע וועלען האבען נאר צו עטליכע, אדער אפילו נאר צו איינצעלנע שטימען.

אט אזא מין „יושרדיגע" פראפארץ ענטהאלט דער נייער פראיעקט.

די לאווניקעס ווערען איינגעטיילט אויף פראפעסיאנעלע און נישט פראפעסיאנעלע. די ערשטע בעקומען געהאלט, עמעריטור, און ד.גל. די אנדערע ווערען גערופען נאר אויף זיצונגען פון מאגיסטראט, און זיצונגען פון קאמיסיעס. די צאהל לאווניקעס קען אבער בעטרעפען נישט מעהר ווי א צעהנטעל טייל פון דער צאהל ראטמענער, ווינציגער איז יא ערלויבט. די צאהל פראפעסיאנעלע לאווניקעס ווערט פעסטגעשטעלט דורכ'ן שטאט־ראט, די צאהל פראפעסיאנעלע לאווניקעס בעטרעפט א דריטעל פון דער אלגעמיינער צאהל לאווניקעס. די דעציזיע, צי זאלען בעשטימט ווערען פראפעסיאנעלע לאווניקעס און וויפיל — געהער אויסשליסליך דער אויפזיכטס־מאכט. די פראפעסיאנעלע לאווניקעס ווערען געוועהלט דורך א מעהרהייט שטימען. די נישט־פראפעסיאנעלע — לויט א פראפארציאנעלען סיסטעם, און היות ווי שאפען א מעהרהייט אין א שטאט־ראט געהער צו די נישט־לייכטע זאכען — איז קלאר, אז ארום די לאווניקעס וועט זיך פיהרען א געוואלדיגע הינטער־קוליסען דינגעניש און האנדעל און סוף כל סוף וועט דערפון די יודישע בעפעלקערונג ארויס מיט דער גרעסטער עוולה. אבער שוין נאך דער גאנצער דינגעניש איז ערשט נויטיג א בעשטעטיגונג פון דער אויפזיכטס־מאכט.

דער שטאט־ראט האט נישט קיין ברירה צו בעזייטיגען א פראפעסיאנעלען לאווניק, דאגעגען קען א שטאט־ראט אויפגעלעזט ווערען צו יעדע מינוט און נייע וואהלען דארפען בעשטימט ווערען נישט ווי ביז איצט — במשך 6 וואכען, נאר במשך א גאנץ יאהר צייט.

דער פרעזידענט פון שטאט און די פראפעסיאנעלע לאווניקעס ווערען אפהענגיג פון דער אויפזיכטס־מאכט און פערשפארען זיך צו רעכענען מיט'ן ווילען פון שטאט־ראט, א שטאט־ראט ווערט געוועהלט אויף פינף יאהר, די פראפעסיאנעלע לאווניקעס — אויף 7 יאהר. שאפט זיך א לאגע, אז דער נייער שטאט־ראט טרעפט אן אויף לאווניקעס, וועלכע האבען מאנדאטען פון א שטאט־ראט, וועלכער עקזיסטירט שוין נישט.

חוץ דעם קען דער שטאט־ראט נישט אנגעהמען קיין איין וויכטיגערען בעשלוס אהן א בעשטעטיגונג פון דער אויפזיכטס־מאכט.

צו דעם אלעם איז נאך פערהאן א טענדענץ, אז וועהלען זאל מען נישט אויף ליסטעס נאר אויף נעמען, אין אזא פאל וועט דער וועהלער האבען פאר זיך נישט קיין ליסטעס, מיט פראגראמען און וואהל פלאטפארמען, נאר סתם יחידים, וועלכע טראגען פאר קיינעם קיין אחריות נישט.

אט אזוי זעהט אויס די פערספעקטיוו פון דער קינפטיגער „זעלבסטפערוואלטונג".

דער רושם אין דער וועלט
פון דייטשלאנדס אפזאג צו צאלען די ענטשעדיגונגען

אין אונזער נעכטיגען ארטיקעל וועגען דייטשלאנדס שריט צו ערקלערען אפען, אז זי האט מעהר נישט בדעה צו צאהלען די קריגס־ענטשעדיגונגען, האבען מיר אנגעוויזען אז הגם דער אויסגאנג פון דעם שריט קאן מען נאך נישט פאראויסזעהען, אבער קאנסטאטירען מוז מען אז ער איז געפאלען אויף א צוגעגרייטען באדען. די פרעסע־שטימען, וואס האבען זיך אפגערופען אויף דער האנדלונג פון דער דייטשער רעגירונג, בעשטעטיגען אונזער השערה, עס פעהלען נאטירליך נישט קיין שטארקע פראזען אויפ'ן אדרעס פון דייטשלאנד, אבער אין אלע רייד פיהלט זיך א מין פערלוירענקייט און מבולבל'דיגקייט. עס לאזט זיך נישט בעמערקען די ענערגיע, וואס זאל קאנען שטויסען צו ממשות'דיגע רעפרעסיעס נעגען דייטשלאנד.

אייניגע בלעטער ווייזען אן דערויף, אז אין דער ערקלערונג פון דער דייטשער רעגירונג רעגט צומייסטען אויף נישט אזוי ווייט דער אינהאלט, ווי די פארם. פיל זענען מסכים אז דייטשלאנד קאן אין איצטיגען מאמענט ווירקליך נישט צאהלען, אבער דאס בעדייט דאך נאך נישט, אז דייטשלאנד וועט שוין קיינמאל נישט זיין אימשטאנד צו צאהלען, פארוואס אלזא, האט ברינינג געמאכט אזא קאטעגארישע ערקלערונג וואס בעציהט זיך אויף דער צוקונפט.

די שטימען פון פראנקרייך, אפילו זאגען אויך נישט וועגען צו שטארקער קריגערישקייט. עס ווערט נאר אנגעוויזען, אז פראנקרייך איז נישט אינגאנצען הילפלאז געגען דייטשלאנד, און אין דער דאזיגער פעסטשטעלונג ליגט אויך שוין א היבשע מאס הילפסלאזיגקייט.

פון דער פוילישער פרעסע האבען זיך אייניגע בלעטער שוין בעוויזען אויסצוזאגען אויף דעם שריט פון דער דייטשער רעגירונג. דער דייטש־פרעסערישער „א.ק.צ." בעטראכט די האנדלונג פון קאנצלער ברינינג „אלס שפרונג אין א תהום און אלס פערלוסט פון געזונטען פערשטאנד אונטער דעם איינפלוס פון היטלעריסטישען פיבער", די צייטונג שרייבט:

„ווען אפילו עס זאל זיין אמת, אז דייטשלאנד קאן די ווייטערדיגע רעפאראציעס נישט צאהלען און וויל זיי נישט צאהלען, דאן צי איז דאס אין הסכם מיט דער געזונטער פסיכאלאגיע פון א בעל־חוב, צו ערקלערען אזא אונאנגענעהמע זאך דעם קרעדיטאר אפען, נישט זייענדיג צוגעשפארט צו דער וואנד, קאטעגאריש, נישט איבערלאזענדיג איהם אפילו קיין האפנונג?

ערשטענס, איז דייטשלאנד נישט געווען צוגעדריקט צו דער וואנד. דער מאראטאריום פון הובערן דויערט ביז'ן חודש יולי. ביז צו יענער צייט דארף דייטשלאנד נישט צאהלען קיין איין מארק אויפ'ן חשבון פון אירע חובות. פארוואס זשע האט דייטשלאנד צוגעאיילט דעם נייעם אויסברוך פון אונצוטרוי און עמפערונג מצד אירע קרעדיטארען?

די צייטונג ווייזט ווייטער אן, אז אפילו אין ערגסטען פאל, ווען עס וואלט דורכגעגאנגען דער פראנצויזישער שטאנדפונקט אין דער פראגע פון די ענטשעדיגונגען, וואלט אויך דייטשלאנד געהאט נאך גאר א לאנגע צייט פריי פון יעטוועדע צאהלונגען. די איילעניש, וועלכע דייטשלאנד האט דא ארויסגעוויזען איז א קאמפראמיטירענדע. זי קאן ערקלערט ווערען בלויז מיט די אינערליכע פערהעלטנישען אין לאנד. דער דרוק, וועלכען היטלער איבט אויס אויף דער פאליטיק פון דייטשלאנד, איז אזא גרויסער, אז די פיהרענדע מלוכה־מענער האבען ממש פערלוירען דעם קאפ און דעם פערשטאנד. די ערקלערונג וועגען די רעפאראציעס איז בלויז די ערשטע ראטע פון די צאהלונגען, וועלכע די רעגירונג איז געצוואונגען צו מאכען אויפ'ן חשבון פון היטלערן. דאס בלאט דריקט אויס די מורא, אז דייטשלאנד זאל נישט ווערען די נעסט פון אומגעהויערע געשעהענישען, וועלכע קאנען פערוואנדלען גאנץ איראפע אין א כאאטישער חורבה.

אונגעפעהר דיזעלבע שטעלונג זאגט ארויס דער ארגאן פון דער סאנאציע די „גאזעטא פאלסקא", וועלכע שרייבט:

„אין גרונד גענומען שטעלט מיט זיך נישט פאר די ערקלערונג פון קאנצלער קיין צו גרויסען סורפריז. ס'איז לייכט געווען פאראויסצוזעהען, אז אזא און נישט קיין אנדערע שטעלונג האט די דייטשע דיפלאמאטיע צוגעגרייט פאר דער קאנפערענץ אין לאזאן. מען האט דאס אויך נישט גענומען צו טראגיש... אבער דאס, וואס עס האט געטון דער קאנצלער ברינינג, שאפט א זעהר רייצענדע סיטואציע", און דאס איז דערפאר, ווייל דער שריט איז געמאכט געווארען אונטער'ן דרוק פון דער היטלעריסטישער דעמאגאגיע, וועלכע וויל נישט נאר נישט צאהלען פאקטיש, נאר זי וויל, אז די מלוכות זאלען רעזיגנירען אפילו פון רעכט אויף צו בעקומען פון דייטשלאנד וואסערע עס איז נישט ענטשעדיגונגען.

ערב אונטערהאנדלונגען? צווישע ברינינג, גרענער און היטלער?

אדאלף היטלער

קריגס־מיניסטער גרענער

קאנצלער ברינינג

די בעציהונג פון די נאציאנאל־סאציאליסטען
צו אוקראינע, פוילען און רוסלאנד

די אוקראינישע צייטונג „נאווי טשאס" ברענגט זעהר א כאראקטעריסטישען אינטערוויו מיט דעם לייטער פון דער מזרח־אפטיילונג ביי דעם הויפט־ראט פון דער היטלעריסטישער פארטיי קארל מאץ, וועגען דער בעציהונג פון די היטלעראווצעס צו פוילען, אוקראינע און רוסלאנד.

קארל מאץ האט ערקלערט אט וואס:

פרינציפיעל ווארפען מיר אפ דעם בעגריף פון א נאציאנאליטעטען־מלוכה און מיר האלטען פאר אן'אידעאל א מלוכה פון איין נאציע, צו וואס עס דארף שטרעבען יעדעס פאלק, וואס האט זיין נאציאנאלען זעלבסטבעוואוסטזיין. מיר פערמאכען אבער נישט די אויגען אויף די געאגראפישע און פאליטישע מאמענטען, וואס פאדערען אז צו דער אדער יענער מלוכה זאלען פעראייניגט ווערען לענדער, וואס זענען איהר עטנאגראפיש פרעמד. א קאנקרעטער ביישפיל איז דער פוילישער קארידאר, וואו מיר האבען איצט א פוילישע מעהרהייט און אין עטליכע יאהר ארום, ווי דאס האט בעמערקט סענאטאר באראה, קאן די צאהל דייטשען אינגאנצען פערשווינדען. דייטשלאנד וועט אבער קיינמאל דערויף נישט איינגעהן.

אויף דער פראגע וועגען די נאציאנאליטעטען בעוועגונגען אין מזרח־איראפא און אין רוסלאנד האט מאץ געענטפערט: די נאציאנאל־סאציאליסטען זענען אין דער מיינונג, אז עס ליגט נישט אין די אינטערעסען פון דייטשלאנד די עקזיסטענץ פון א גרויסען רוסלאנד. דערביי איז דאס צארישע רוסלאנד געפעהרליכער פאר דייטשלאנד ווי דאס סאוויעטישע.

וואס אנבעלאנגט דעם פראבלעם פון אויפלעבען די אוקראינישע מלוכה אין אלע פיר טיילען, איהרע, וואלט דייטשלאנד געוואלט זעהן אין מזרח א שטארקע אוקראינישע מלוכה. דאס איז קודם כל א פראגע פון צוטיילען רוסלאנד און פון פעראייניגען צו אוקראינע די איבעריגע לענדער, וואס געהערען איצט אלס טיילען פון אנדערע מלוכות.

די אוקראינער דארפען פיהרען א רעאלע פאליטיק. קעמפען געגען אלע שכנים איז אונמעגליך, עס וואלט אבער געווען א טעות צו מיינען אז די נאציאנאל־סאציאליסטען ווילען אומברענגען די סאוויעטען אויף זיין רוסישע געביטען, ווייל דאס וואלט בעדייט די אויפלעבונג פון א שטארקען רוסלאנד. דערפאר האבען מיר נישט בדעה זיך צו מישען אין די אינערליכע אנגעלעגענהייטען פון רוסלאנד.

אויף דער פראגע וועגען דער בעציהונג פון די היטלעראווצעס צו פוילען האט מאץ געענטפערט: קודם כל איז אן'אונזין די בעהויפטונג, אז מיר שטרעבען צו א צוטיילונג פון פוילען. דאס איז אן־אבסורד. פונקט ווי אלע אנדערע פעלקער אנערקענען מיר פאר די פאליאקען דאס רעכט צו האבען אן'אייגענע נאציאנאלע מלוכה, און אויף וויפיל די פאליאקען וועלען זיך בענוגענען מיט די לענדער, וואס געהערען צו זיי, וועט די פראגע וועגען די פויליש דייטשע בעציהונגען זיין געלעזט.

אויף וויפיל עס האנדעלט זיך וועגען די קליינע באלטישע מלוכות וועלען זיי איינגיכען שטעהן פאר דער דילעמע: מיט רוסלאנד, צי מיט דייטשלאנד? אין אינטערעסע פון דייטשלאנד ליגט נישט צו דערלאזען צו קיין בלאק מיט'ן אנטייל פון פוילען.

שקלאפעריי אונטער א פערשטעלטען נאמען
בעריהמטער אמעריקאנער שרייבער וועגען רעזשים אין די פעראייניגטע שטאטען

דער נומער 2 פון „וויאדאמאשטשי ליטעראצקיע" ברענגט א העכסט אינטערעסאנטען געשפרעך מיט דעם בעריהמטען אמעריקאנער שריפטשטעלער טעאדאר דרייזער. די אנשויאונגען, וועלכע דרייזער זאגט ארויס אין דעם געשפרעך, זענען א פערניכטענדיגע קריטיק פון דעם ווירטשאפטליך־פאליטישען און סאציאלען רעזשים, וואס הערשט אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע. דרייזער דעקט אויף די גאנצע פאלשקייט און צביעות אויף וועלכע עס ווערט געבויט דער רעזשים אין דער גרויסער דעמאקראטיע פון יענער זייט ים און ווייזט אויף, אז דאס איז א סיסטעם פון אונערהערטער אונטערדריקונג, פון שקלאפעריי כמעט אין בוכשטעבליכען זין פון ווארט.

וואוהין מען זאל נישט געהן, זאגט דרייזער, קיין פיטסבורג, צי קיין אלאבאמא, אומעטום וועט מען געפינען איינס און דאס זעלבע: אהן אונטערשייד, צי דאס איז די טעקסטיל־אינדוסטרי, צי די קוילען־אינדוסטרי — אומעטום ליגט בעהאלטען א שקלאפעריי, אומעטום. דער אמעריקאנער ארבייטער ווערט בעשווינדעלט פון אלעמען, אנהויבענדיג פון זיין אייגענעם פערריין און ענדיגענדיג מיט די הויכע און ווערטלאזע פאליטישע לאזונגען. ער ווערט דערפאר אויסגענוצט ביז צו דער לעצטער גרעניץ דורך די אינדוסטרי־פערבאנדען, פאר וועלכע ער ארבייט. עס איז נישטא קיין גרעסערער טעות ווי דער, אז דער אמעריקאנער ארבייטער ווערט גוט בעצאהלט. מעגליך, אז צו דער איינשטעלונג פון דער דאזיגער מיינונג האט מיטגעהאלפען דאס בוך פון פארדען, אט דער האפ'ונגס־לאזער אפאסטאל פון מעכאניזאציע, וואס איהר באנקראט איז שוין איצט קלאר. עס קאן נישט זיין אנדערש. די מלוכה איז נישט אימשטאנד צו לעבען פון וואוילשטאנד און ביים אנטייל פון בלויז פינף פראצענט פון דער בעפעלקערונג, בעת די איבעריגע זענען דערווייטערט פון רעכט און פון דעה און לעבען אויסער דעם אלעמען.

דער איצטיגער מצב אונטערשיידעט זיך מיט גארנישט פון דער צייט פון שקלאפעריי. עס איז בלויז אן'אנדער נאמען. אבער צי דאס וועט גערופען ווערען שווארץ, צי ווייס, גרין צי בונט, פאקט וועט בלייבען דערזעלבער.

אויף דער פראגע, צי וועט נישט האבען קיין איינפלוס אויף די פעריהעלטענישען דער אויטאריטעט פון די שריפטשטעלער, האט דרייזער געענטפערט מיט פערביטערונג:

אויטאריטעט: די ליטעראטור אין אמעריקע האט נישט קיין שום אויטאריטעט. היכסטענס רעכענט מען זיך מיט דער פרעסע, אבער אויך די פרעסע שטעהט אין א גרויסער מאס אויף דער זייט פון הערשענדען סיסטעם. איבעריגענס איז בעקאנט, וואסערע מיטלען מען האט בענוצט, כדי אונטערצוגראבען מיין אויטאריטעט (דרייזער מיינט דא דעם סקאנדאל, וועלכען די פרעסע האט אויפגעהויבען נעגען דרייזער'ן, בעשולדיגענדיג איהם, אז ער פיהרט זיך אויף נישט מאראליש: ער זאל האבען פערבראכט א נאכט אין האטעל מיט זיין סעקרעטארקע. די צביעקישע אמעריקאנער מאראל איז אין דער הינזיכט זעהר שטרענג און איז פעהיג דעם אנגעזעהענסטען מענשען צו שטעלען אויסער דער געזעלשאפט. דא האט זיך עס געהאנדעלט וועגען א בעוואוסטזיניגער קאמפאניע געגען דרייזערן, וועלכער געפעלט נישט דער אפיציעלער געזעלשאפטליכער מיינונג צוליב זיינע ראדיקאלע אנשויאונגען; די רעד.)

אנטיסעמיטישע בעאמטע שלעפען אפ בכיוון
דעם ריטואל־מארד־פראצעס אין טשעכאסלאוואקאי

פראג, (יט"א) ווי יט"א ווערט געוואויר, ווערט דער ריטואל־מארד פראצעס וואס האט געזאלט פארקומען דעם 24־טען דעצעמבער פ.י. און איז דאן אפגעלעגט געווארען נישט בעגייט ווערען אין דער נאהענסטער צייט. די נייעסטע מעדיצינישע עקספערטיזע האט פעסטגעשטעלט, אז דער קליינער בלוט פערלוסט פון די שול־קינדער העלענא באגדאן און וואסיל קאסטא קאן נישט האבען קיין שום געמיינזאמעס, מיט וועלכע עס איז פרובען פון צאפען בלוט.

וועלענדיג אויסמיידען אן'אינטערנאציאנאלען בלאמאזש בעמיהען זיך די אינספיראטארען פון דעם פראצעס ווי ווייט מעגליך אפשלעפען די געריכטס־פערהאנדלונגען.

דער „ראספוטין" פון קעניגל־יכע הויף אין פראנקרייך איז געווען א יוד

עס האנדעלט זיך וועגען דעם בעריהמטען אוואנטוריסט סען זשערמען.

א גאנצע ליטעראטור איז שוין פעראהאנען וועגען דעם דאזיגען געהיימנישפולען מענשען. בערג פאנטאסטישע מעשיות דערצעהלט מען נאך ביז היינט וועגען איהם. קיינער ווייסט נישט גענוי זיין אפשטאם און מ'האט אפילו נישט געוואוסט גענוי וואו ער איז אהינגעקומען. טייל היסטאריקער האבען איהם גענומען פאר א שפאניער, אנדערע — פאר א דייטש, ענגלענדער אדער רוס. איינצעלנע האבען אנגעדייטעט אויף זיין יודישען אפשטאם אבער גאנץ נישט זיכער. און היינט פון פאליטישען קאמף איצט, פון די פארשיינען אי זפראנקרייך מיט די ראיאליסטען, האט מען אנגעהויבען זוכען און נישטעריען און מען איז, צופעליג, געפאלען אויף אינטערעסאנטע דאקומענטען וועגען דעם אלמעכטיגען סען זשערמען, וואס האט אזוי קאקעטירט מיט זיין צונאמען „וואונדער־מענש".

איצט ווייסט מען קלאר, אז סען זשערמען, וואס האט געהאט אזא מעכטיגען איינפלוס אויף לודוויג דעם פופצענטען, און בפרט אויף זיין געליבטע פאמפאדור איז געווען א פארטוגעזישער יוד.

געבוירען געווארען איז ער אין אפארטא אין 1710.

אבער ווי איז זיין אמת'ער נאמען? דאס איז שווער צ דערגעהען. אין יעדען לאנד, וואו ער איז געקומען, האט ער זיך אנדערש גערופען. אבער מעהר בעקאנט איז ער מיט זיין פראנצויזישען נאמען גראף סען זשערמען.

אין פראנקרייך איז ער נישט מעהר ווי צעהן יאהר צווישען 1750 און 1760. אבער ווי ווייט דער דאזיגער געניאלער אוואנטוריסט האט דערגרייכט! אין הויף פון לודוויג דעם פופצענטען איז ער א שטענדיגער איינגעהער. אלע קוקען אויף איהם מיט פערוואונדערונג, גאנץ פאריז רעדט פון איהם. מען דערצעהלט גאנצע לעגענדארע געשיכטעס וועגען איהם,

סען זשערמען האט פריי גערעדט ביז צעהן שפראכען. האט פערמאגט פיל וויסען און געהאט א גוואלדיגען זכרון. ער האט געקאנט רעדען און גאך בעסער דערצעהלען. בעזונדערס פלעגט ער אויסנעמען ביי די אריסטאקראטישע דאמעס פון יענער צייט. די געליבטע פון לודוויג דעם פופצענטען, מאדאם פאמפאדור, — וואס איז געווען די אייגענטליכע הערשערין אין לאנד און גענוג אומגליקען געבראכט אויף פראנקרייך — רעדט וועגען סען זשערמען נישט אנדערש ווי „הייליגער און געטליכער מענש", וואס ווען ער דערצעהלט וועגען געוויסע היסטארישע געשעהנישען פון פערגאנגענהייט. מאכט ער דעם איינדרוק ווי ער וואלט דאס איבערגעלעבט אליין און דערביי געווען: אזוי גענוי גיט ער איבער אלע איינצעלהייטען.

אבער סען זשערמען האט אנ'אנדער מיינונג וועגען דער שרעקליכער פאמפאדור. ער זאגט דאס גאנץ אפען און ציניש צו זייטעס. אפיינבט, אויפ'ן אויער:

„דאס הערשט איבער א לאנד און שטאלצירט מיט איהר חכמה. אויב זי מאכט מיך פאר א הייליגען, איז וואס קען איך טאן? שפארען זיך דארף מען נישט. איך לאך און איך הערש"...

דאס האט נישט געשטערט, אז די מעשיות וועגען סען זשערמען זאלען זיך צוגעהען איבער'ן לאנד. אין קערען מויל וואקסען זיי אויס. מען דערצעהלט שוין, אז סען זשערמען איז א מענש, וואס לעבט שוין זעהר לאנג. ער פערמאגט דאס געטליכע מיטעל אויפצוהאלטען דאס לעבען. ער איז שוין אלט מעהר ווי צוויי טויזענט יאהר. ער האט אפילו א שייכות מיט קריסטוס'עס מאמע.

די גאנצע פראנצויזישע אריסטאקראטיע האט געשלונגען ממש די אלע מעשיות און נאייש געגלויבט, אזוי ווי עס קאן נאר אנ'אונטערגעהענדע אריסטאקראטיע פאר'ן אויסבראך פון פאלקס־צארען.

סען זשערמען איז געווען רייך, שטיין רייך. מיט זיינע בריליאנטען האט ער אלעמען פערכאפט. ער האט אויך געקענט גוט די מלאכה פון אומגעהען זיך מיט די דאזיגע טייערע שטיינער. דאס האט פערשט אויפסניי אלעמען פערכאפט.

בעת א גרויסען יום־טוב אין הויף האט סען זשערמען אנגעהויבען בעווייזען זיינע גבורות. ער האט גע־ערט און דערצעהלט, וואס ער האט געזעהן אלץ אין זיין לעבען. מיט יעזוס'ען האט ער גערעדט און איהם געווארענט, אז זיין סוף וועט נישט גוט זיין, אנדערע הערשער האט ער געקענט און געלעבט מיט זיי גוט־ברודעריש. וואס גאר קאן ער? מיט פערשידענע כעמישע שטאפען קען ער בעווייזען וואונדער גאנצע. און וואס קען אלץ נישט סען זשערמען, ווען ער וויל!..

דער מעכטיגער הערשער פון פראנקרייך, לודוויג דער פופצעהנטער, מיט אלע זיינע הויפלייט זענען געזעסען מיט אפענע מיילער און אלץ געשלונגען.

און אז סען זשערמען געהט אוועק פון דעם יום־טוב פערצייכענט ער ביי זיך: כ'האב ליב צו זעהען אויפגעפראלטע מיילער. כ'האב ליב צו בעהערשען מענשען און זיי בעאיינפלוסען. דער קעניג אליין איז געווען מיין קרבן און... געשלונגען מיינע רייד. אזוי זעהען הערשער, ווען זיי זענען באקעט. כ'האב עס ליב צו זעהען!

סען זשערמענ'ען האט מען געהאלטען פאר'ן גרעסטען אלכעמיקער, וואס קען אלץ און ווייס אויך דעם סוד פון מאכען גאלד. ער האט געהיימנישפולע מיטלען אויפצוהאלטען דאס לעבען ווי לאנג מען וויל.

פון קעניגליכען הויף זענען זיך די אלע מעשיות צעגאנגען איבער'ן גאנצען לאנד. די שעהנע דאמען האבען אויך שוין געשושקעט צווישען זיך וועגען די נאהענטע בעציהונגען צווישען פאמפאדור און סען זשערמען: פאמפאדור פיהרט טאקע פאר'ן נאז דעם שוואכען לודוויג דעם פופצענטען, אבער פאמפאדור ווערט אליין אויך געפיהרט פון סען זשערמען.

הכלל, דאס פארטוגעזישע יודעל, סען זשערמען האט פאקטיש א צייט געהערשט איבער פראנקרייך!

אפילו אנגעזעהענע פארשטעהער פון דער איבערקלעקסועלער וועלט אין זפראנקרייך זענען פערכאפט געווארען פון סען זשערמען.

און סען זשערמען קעניגט איבער די הייזער פון פראנקרייך. אומעטום רייסט מען זיך איהם צו זעהען. לודוויג דער פופצענטער דערלויבט איהם נישט צו געהען ערגעץ אנדערש, ווי נאר ביי איהם אין הויף.

סען זשערמען קען מוזיק און איז אפילו א מוזיקער־קאמפאזיטאר און זיינע געזאנגען צוגעהען זיך איבער'ן לאנד. סען זשערמען איז א קלוגער דיפלאמאט און עצה'ט די הערשער פון פראנקרייך ווי זיך ארויסצודרעהען פון דער שלימ'מזל'דיגער מלחמה מיט פרייסען.

אלע זענען ממש היפנאטיזירט און געהען איהם שקלאפיש נאך.

פראנקרייך בעט האלאנד צו ווערען פערמיטלער וועגען שלום. סען זשערמען ווערט דעלעגירט פון קעניג קיין האג. צו פיהרען די אונטערהאנדלונגען, ווען סען זשערמען פערלאזט פראנקרייך ביכטערען זיך די מיניסטארען אויס און קומען צו זיך. זיי בעפעהלען תיכף צו פערהאלטען סען זשערמען'ען אין האג און איהם ארעסטירען. סען זשערמען אנטלויפט קיין ענגלאנד. לודוויג דער פופצענטער שטעהט ווי א פערשעהמטער יונגעל פאר זיינע מיניסטארען און מאדאם פאמפאדור ספאזמירט, ווען זי דערהערט דעם סוף פון סען זשערמען...

סען זשערמען איז געווען א שטיקעל „ראספוטין" נאך פאר'ן רוסישען ראספוטין, — מאדאם פאמפאדור האט געהאט אויף וואס צו ווייגען. — אבער מיט פיל מעהר קולטור און וויסען ווי יענער רוסישער פויער.

אויפ'ן צווייטען חודש ווי ער איז אין לאנדאן, בעווייזט זיך שוין א גרויסער לויב ארטיקעל אין דער לאנדאנער צייטונג „לאנדאן כראניקעל", און צווישען אנדערע'ס.

„... א מענש פון גרויסע פעהיגקייטען, און ביי בעסערע בעדינגונגען געשפילט א וועלט־ראלע. דאס איז א געניאלער מענש, וואס מען זעהט נישט יעדען יאהרהונדערט אזעלכען".

סען זשערמען בלייבט נישט אין ענגלאנד. די לופט איז נישט איבעריג גינסטיג פאר איהם. מען זעהט איהם שפעטער אין דייטשלאנד. אפילו אויך אין רוסלאנד, אי זדי אומרוהען אין פעטערבורג (היינטיגער לענינגראד)) פון 1762 נעמט ער אויך אנ'אנטייל, דארט רופט ער זיך שוין פרינץ ארלאוו. אז קאטערינע די צווייטע געהט ארויף אויפ'ן טראן, קען זי זיך שוין אויך מיט'ן „קלוגען פראנצויז מיט'ן סעמיטישען אויסזעהען".

אבער סען זשערמען בעווייזט זיך פלוצלינג אין איטאליע אין 1771, אלס מאסקווער סוחר און פיהרט מיליאנען אונטערנעהמונגען, דארטען איז ער אין נאהענטע בעציהונגען מיט דער אריסטאקראטיע, אלע דאמאלסדיגע געלערנטע, אין איטאליע, בעוואונדערען זיין גרויסען וויסען און שארפען מח. בעזונדערס רעדט מען וועגען זיינע גרויסע מוזיקאלישע פעהיגקייטען; ער בעצויבערט אלעמען מיט זיין שפילען.

פלוצלינג ווערט סען זשערמען ווי אויסגערונען.

מיטאמאל ווערט מען געוואהר, אז דער פרינץ פאן העסען, ליבהאבער פון געהיימע וויסענשאפטען האט איהם איינגעלאדען צ זיך. סען זשערמען בעזעצט זיך אין שלעסוויג. דער העסישער פרינץ גיט איהם אלץ וואס ער וויל.

אין העסען טאקע ווערט גענוי פערצייכענט זיין לעבען. סען זשערמען איז דארט, ווי אומעטום, אלמעכטיג. ער איז ארומגערינגעלט מיט פרויען פון אלע זייטען.

ביז פופציג פרויען, די שענסטע פון העסען. שטעהען צום דינסט פון סען זשערמען.

אבער דאס גאנצע קעכלען העלפט ווייניג. דער דאזיגער „וואונדער־מענש", וואס קען דעם סוד פון לאנג לעבען", קען זיך אליין ווייניג העלפען. אויסגעמאטערט פון אלע תענוגים און דערפאלגען שטארבט ער אי זיאהר 1781.

דאס האט אבער נישט געשטערט, אז נאכ'ן טויט פון סער זשערמענ'ען זאל מען אין גאנץ העסען, און שפעטער אויך אין גאנץ דייטשלאנד, שפינען די לעגענדע, אז סען זשערמען איז גארנישט געשטארבען. ער איז פערשוואונדען און לעבט ערגעץ ווידער. דער טויטער קערפער איז נישט פון איהם.

ד. לעהרער.

שוידערליכע ווידוי פון אמארפיניסט, און זעלבסטמערדער

פערלירט די לינקע האנט, זיין געליבטע און פריינד

ווילנע. מיט א וואך צוריק איז די סטודענטקע ב. געגאנגען 9 אווענט פערביי בנין פון פק"פ אויף סלאוואצקע־גאס. פלוצלונג שטעלט איהר אפ א קריטטליכער יונגעמאן מיט א גאנץ אינטעליגענטען אויסזעהען. ער איז געווען זעהר צושטרייט און האט ארויסגענומען א קלאר ווייסען שאליק פון קעשענע און איהר געפרעגט אויב זי ווייס, וואס דאס איז אווינס... מארפיום.

מיט א פערביטערט הארץ, האט נאכדעם דער קריסט זיך בעקלאגט פאר דער אומבעקאנטער פריילין, וועגען זיין ביטער'ען גורל, וואס האט איהם געשטויסען אין די ארעמס פון א פאלשער פרוי, וועלכע האט איהם דערפיהרט צו א שרעקליכער ענטוישונג. די פרוי מיט וועלכע ער האט געפיהרט א ליבע, און צוליב וועלכער ער איז געווארען רואינירט, האט איהם פערראטען מיט א הויכען מיליטער־בעאמטען, וועלכער שטעהט אין פריינדליכע בעציהונגען מיט די ארטיסטען פון זאס"פ.

ער איז אליין א געבילדעטער מענש, א געוועזענער פילאט, בעקאנט אין די העכערע געזעלשאפטליכע ספערען. נישט לאנג צוריק איז ער פאראליזירט געווארען אויף דער לינקער האנד און דערריבער פערשטויסען פון זיינע געליבטע און פריינד.

ער וויל מעהר נישט לעבען אויף דער מיאוסער וועלט און מוז בעגעהן זעלבסטמארד.

צוערשט האט ער געפרובט פערטרינקען זיינע צרות אין דעם וואר'עם, וואס נאגט אזוי שטארק די הארץ, אבער — ס'איז אומזיסט. ער מוז שטארבען

ווען די דערשטוינטע פריילין האט איהם געפרובט טרייסטען און אפרעדען פון זיין שרעקליכען געדאנק, האט דער אומבעקאנטער איהר געזאגט, אז זיין בעשלוס וועט ער נישט בייטען. פאר'ן אוועקגיין האט ער געבעטען זיין אומבעקאנטע מתפלל צו זיין, כאטש איינמאל אין וואך פאר זיין איינזאמער אומגליקליכער נשמה.

מיט טרעהרען אין די אויגען האט ער זיך דאן געזעגנט מיט דער פריילין און איהר שטארק געבעטען, זיך דערמאהנ[illegible] איאל אן איהם.

אין א[illegible] טע [illegible] עז אויסטערלישען ווידוי איז ער בעגאנגען זיין טראגישען שריט אין דער ווילייקע.

דער פרינץ־אלברעכט־פאלאץ אין בערלין

אין וועלכען די היטלעריסטען ווילען איינארדנען זייער הויפט־ביורא

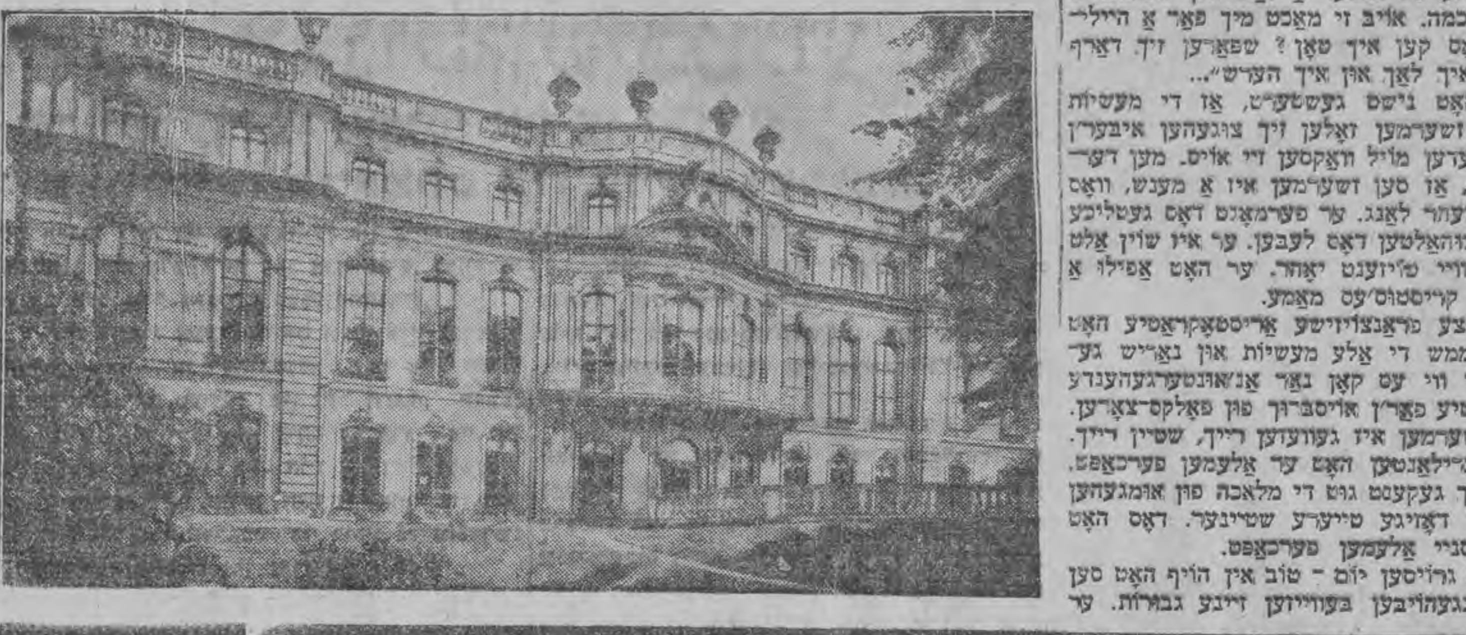

מייקי אוקער

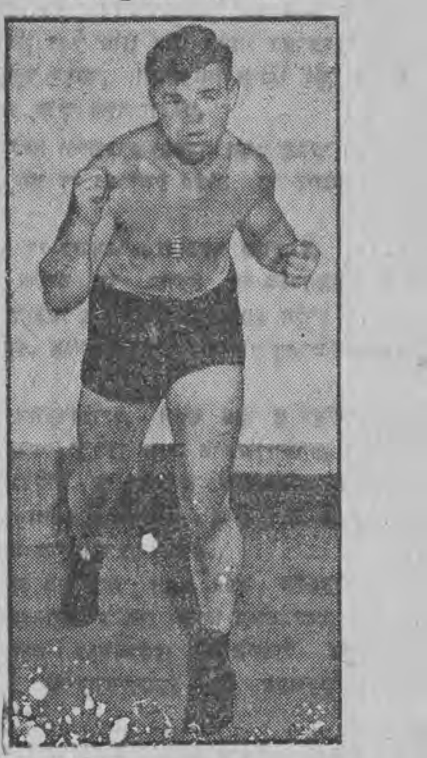

ווען קעמפען אין ניו־יארק קעגען דייטשען באקס־מייסטער שמעלינג

דריי כלות איז אייז זאך...

דריי שווינדלערס ברענגען דעם איידים א צודראפעטען צום רב

ווילנע. אונטער'ן „קאנוואי" פון דריי כלות און שווינגערס איז אין ווילנע געבראכט געווארען א צודראפעטער בידנער חתן־ גאס ווייס, וואס פאר א קאראוואן עס וואלט זיך נאכ'ן יונגענמאן נאכגעשלעפט אפילו אין א האלב יאהר ארום, ווען נישט די העלדישקייט פון די פריינד פון ערשטען קרבן.

דער יונגערמאן שטאמט אליין פון א שטעטעל לעבען ווילנע און פלעגט קומען אפט אין שטאט פערהאנדלען פרוכט, קומענדיג אין שטאט האט ער זיך אבער ארומגעזעהען, אז אנשטאט צו האנדלען מיט די ביסעל פרוכט וואס גיט במילא נישט קיין חיונה, איז בעסער זיך צו פערנעהמען מיט אנדערע מסחרים.

א יונגער בחור מיט א ביסעל מעלות צום געפעלען האט ער בעשלאסען צו ווערען א חתן.

אויף רודניצקער גאס אין יודישען רעסטאראן ל. האט מען איהם בעקענט מיט א מיידעל א קעלנערשע, וועלכע האט זיך געהאט איהרע אפגעשפארטע 250 דאלאר, דער באלעבאס האט איהר אפילו צוגעעדט צום שידוך מיט דער כוונה צו פערבעסערען די לאגע פון דער ארימער מיידעל.

מ'האט געשלאסען תנאים און נאכדעם געגומען קלעריען וועגען א תכלית, דער חתן האט בעקומען צו „אבאראטעווען" די 250 דאלאר.

נאך א ביסעל „היימישע" טרוימען, און זיך ווייזען מיט'ן בעשערטען צווישען פריינט און בעקאנטע איז דער חתן פערשוואונדען געווארען.

די ארימע מיידעל האט נעבעך געמוזט זיך ענטזאגען פון איהר געלט מיט די טרוימען און אנקומען צוריק אין רעסטאראן פאר א קעלנערשע.

דער געוועזענער פרוכט־הענדלער און חתן זעהענדיג, אז ער געהט אן פאר א גוטע סחורה אין ווילנע, האט זיך ארויסגעלאזען אין א שטעטעל, און אויפגעפעפענט זיינע ארימעס פאר א כלה מיט נדן. אזוי ווי צוליב'ן קריזיס פעהלען קיין כלות נישט אויס, האט זיך לייכט טאקע אזא געפונען, און אנשטאט 250 דאלאר האט ער שוין בעקומען 500.

אפגעווען א קורצע צייט ביי דער צווייטער כלה און צוגענומען דעם נדן איז זנאכדעם פערשוואונדען.

ענטלאזען איז ער קיין סאלטאנישאק, וואו ס'האט שוין געווארט א נייע כלה מיט 800 דאלאר.

דער באלעבאס פון היגען רעסטאראן, וואו ס'ארבייט די מיאוס־אפגענארטע כלה, האט זיך די טעג דערוואוסט, אז דער חתן פראוועט גאר איינגיכען תנאים מיט דער 3־טער כלה. שבת אין אוונט האט מען צוזאמען מיט נאך גוטע פריינד זיך ארויפגעלאזען קיין סאלטאשאק. מען איז אריין פונקט צו דער שמחה. ווען דער חתן האט פייערליך געקושט די כלה און די כלי זמר האבען צוגעשפילט.

אנשטאט א שמחה איז שוין דארט געווען די אמתע קבורה. פעטש זענען געפלויגען ווי האגעל און דער יונגערמאן נעבעך האט געמוזט אונטערשטעלען יעדער ווילע די צווייטע באק.

דעם זעלבען אווענט זענען אויך אנגעקומען די גוטע פריינט פון דעם צווייטען קרבן.

דעם בחור האט מען געבראכט א צושלאגענעם און צודראפעטען קיין ווילנע צו א רב.

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאַגע
פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

פּרינציפּען וועגן פערעלטערטקייט פון ציווילע התחייבות'ן

א ציווילע התחייבות פערפאַליכטעט נישט אייביג. נאָכ'ן אַפּלויף פון א באַשטימטען טערמין ווערט זי ביי געוויסע געזעצליך-פאָרגעזעהענע באַדינגונגען פערעלטערט און מ'קען זיך פון איהר באַפרייען

ביים נעהמען אויף זיך אַ געוויסע התחייבות אָדער אין משך פון איהר פערפליכטונג, טאָר מען נישט רעזיגנירען פון דעם רעכט צו פּערריפען זיך אויף דער קומענדיגער שפּעטערדיגע פערעלטערטקייט, ווייבאַלד די זעלבע התחייבות איז אָבער יאָ שוין געוואָרען פערעלטערט, מעג דאָן דער בעל-חוב יאָ רעזיגנירען פון זיינע רעכט צו דעקען זיך מיט דער פערעלטערטקייט.

אגב מוז מען אויך געדענקען. אז פערעלטערטקייט איז אַן'אופן, וועלכער באַפרייט פון דער התחייבות נישט אויטאָמאַטיש, נאָר דאָס געריכט איז באַרופען אָנצווענדען די דערמאָהנטע הנחה אויסשליסליך נאָר אין דעם פאַל, ווען דער פּערזאָנליך אינטערעסירטער בעל-חוב פערלאַנגט עס.

דעסגלייכען איז אויך וויכטיג צו באַמערקען, אז דאָס פערפיהרען א פּראָצעס וועגען אויספיהרען די התחייבות, רייסט אויטאָמאַטיש איבער דעם לויף פון דער פערעלטערטקייט.

אָפּהענגיג פון אַרט התחייבות, זעהט דער ציוויל-קאָדעקס פאָר פאָלגענדע פערעלטערטקייט-טערמינען: נאָך 6 חדשים, 1, 2, 3, 5, 10, 20 און 30 יאָהר.

דער קורצעסטער טערמין פון פערעלטערטקייט איז אלזאָ 6 חדשים און דער לענגסטער — 30 יאָהר.

ביי דער היינטיגער געלעגענהייט וועלען מיר אויסרעכענען איינציגע כאַראַקטעריסטישע פאַלען פון פערעלטערטקייט:

נאָך 6 חדשים ווערען פערעלטערט: די פּרעטענזיעס פון לעהרער פאַר לעקציעס, פון אַרבייטער און בעל-מלאכות פאַר לוין, פון בעל-אַכסניות, פּענסיאָנאַט-אייגענטימער פאַר אויסהאַלטען.

נאָך 1 יאָהר ווערען פערעלטערט: פּרעטענציעס פון דאָקטוירים פאַר הייל-קאָסטען, פון בעל-מלאכות פאַר אַרבייט פון אייגענעם מאַטעריאַל, פון סוחרים פאַר סחורה פון פּריוואַטע קונים, פון שול-איינהאַבער פאַר שכר לימוד.

נאָך 5 יאָהר ווערען פערעלטערט: חובות פאַר אַלימענטען, פּראָצענטער פון הלוואות, דירה-געלד און אַלע פליכטונגען, וועלכע דאַרפען צאָהלבאַר יעהרליך אָדער אין קירצערע טערמינען.

נאָך 30 יאָהר ווערט פערעלטערט: די פּרעטענציע פון אַ יורש וועגען א ירושה, א אַטשני וויראַק.

דאַנעגען א זאַאָטשני וויראַק ווערט פערעלטערט נאָך 3 יאָהר.

י. א—ד.

אין וועלכע פאַלען האָט אַן'אונטערנעהמער דאָס רעכט אויפצולעזען אַן'אָפּמאַך מיט אַן'אַרבייטער?

ס'זענען פערהאַן געוויסע, געזעצליך-פאָרגעזעהענע באַדינגונגען, וועלכע בערעכטיגען אַן'אונטערנעהמער אויפצולעזען אַ געשלאָסענעם אָפּמאַך, מיט אַן'אַרבייטער, אָהן אַ פריהעריגע קינדיגונג און אָהן פליכט אויסצוצאָהלען וועלכע ס'איז ענטשעדיגונג, און אין אַזעלכע פאַלען איז אַלץ איינס צי עס האַנדעלט זיך וועגען אַ טערמיניגען אָפּמאַך אָדער ס'גייט וועגען אַן'אומטערמיניגען אָפּמאַך.

אַלזאָ, אַן'אונטערנעהמער האָט רעכט אויפצולעזען אַן'אַרבייטס-אָפּמאַך אין איינעם פון די פאָלגענדע פאַלען:

1) ווען אַן'אַרבייטער ווערט איינגעצויגען אין נאָרמאַלען מיליטער-דינסט;

2) ווען די אונטערנעהמונג איז פערמאַכט געוואָרען דורך דער מאַכט, פערברענט געוואָרען, פערפלייצט געוואָרען, אויפגעריסען געוואָרען אָדער די אַרבייט האָט צוליב וועלכער ס'איז נישט אַנדערע העכערע סיבה געמוזט אָפּגעשטעלט ווערען.

אין די אַלע אויסגערעכנטע פאַלען איז באַר דעמאָלט דער אונטערנעהמער בעפרייט פון אַרבייטס-אָפּמאַך, אויב אַזאַ געצוואונגענע הפסקה דאַרף דויערען לענגער, ווי 7 טעג, אויב די אייגענטליכע סבה פון אָפּשטעלען די אַרבייט איז נישט קיין פּועל יוצא פון אונטערנעהמערס בייזער ווילען און אויב דער אָפּמאַך איז געקינדיגט געוואָרען אין משך פון 7 טעג נאָכ'ן פאָרפאַל.

3) ווען דער אַרבייטער שטעלט זיך נישט צו דער אַרבייט אין אָפּגערעדטען טערמין, קוים איז דער טערמין פון אָנהויב פון דער אַרבייט נישט פעסט-געשטעלט געוואָרען, האָט דער אונטערנעהמער דאָס רעכט אויפצולעזען דעם אַרבייטס-אָפּמאַך ערשט נאָך אַפּלויף פון אַ וואָך. פערשטייט זיך אַז פון אַזאַ 7-טאָגיגע הנחה גענ"יסט דער אַרבייטער באַר אין פאַלען ווען ער איז ביכולת צו בעווייזען אַז ער האָט זיך נישט געשטעלט צו דער אַרבייט צוליב וויכטיגע סיבות;

4) ווען דער אַרבייטער פערפעהלט אָהן באַגרינדעטע סיבה צו קומען צו דער אַרבייט דריי טעג דורכאַנאַנד אָדער לאָזט דורך אומבערעכטיגט 6 אַרבייטס-טעג אין משך פון חודש, אין פאַל פון אַ קראַנקהייט אָדער אומגליק, קאָן דער אַרבייטס-אָפּמאַך פאַר די 4 וואָכען נישט אויפגעלעזט ווערען, וואָס שייך אַנדערע וויכטיגע פאַלען, האָט דער אונטערנעהמער נישט קיין רעכט פאַר די צוויי וואָכען דעם אַרבייטס-אָפּמאַך בטל צו מאַכען;

5) ווען אַן'אַרבייטער שלאָגט אָדער באַליידיגט שווער דעם אַנטיילנעהמער, אויפזעהער אָדער ווער מען ס'איז פון זייערע בני-בית. ;

6) ווען דער אַרבייטער וויל זיך נישט צופּאַסען צו די נויטיגע פאָרשריפטען וועגען זיכערקייט פון דער אַרבייט און גאַנצקייט פון אַרבייטס-ווערקשטאַט;

7) ווען אַן'אַרבייטער בעגייט אַ גנבה, איינגעט זיך צו אַנדער צושעדיגט בכיוון'דיג דאָס אייגענטום פון אונטערנעהמער;

3) ווען דער אַרבייטער ענטזאָגט זיך אויסצופיהרען זיינע אייגענטליכע פליכטען

און 9) אין אַנדערע וויכטיגע פאַלען.

די דעציזיע, צי דער געגעבענער פאַל איז אַזוי וויכטיג, אַז ס'בערעכטיגט אַן'אונטערנעהמער צו בעזייטיגען אַן'אַרבייטער אָהן קינדיגונג און אָהן ענטשעדיגונג איז שליסליך אָפּהענגיג פון איינזעהן פון געריכט.

יעדענפאַלס מוז מען געדענקען, אַז אַפילו ביי בערעכטיגטע פאַלען, קוים ווערט דער אַרבייטס-אָפּמאַך נישט אויפגעלעזען אין משך פון 7 טעג טאָג דער אונטערנעהמער איהם שוין נאָכ'ן דאָזיגען טערמין נישט אויפלעזען.

י. אינפעלד.

האַזאַרד-שפּילערייען

ס'איז דאַכט זיך, יעדען בירגער בעקאַנט, אַז האַזאַרד-שפּילערייען זענען פערבאָטענע שפּילערייען, אָבער נישט אַלע ווייסען, וואָס פאַר אַ שפּילערייען דאָס געזעץ בעטראַכט פאַר האַזאַרד.

פיל מיינען, אַז פאַר האַזאַרד ווערט דעמאָלט קוואַליפיצירט שפּילעריי, ווען אין קאָהן זענען איינגעשטעלט גרעסערע געלדער, די דאָזיגע השערה איז אַ פאַלשע.

לויט די פערפליכטענדע ביי אונז געזעצן איז דאָס אַנערקענען אַ שפּילעריי פאַר פערבאָטען אָדער האַזאַרד בכלל נישט אָפּהענגיג פון דער הויך פון די איינגעשטעלטע קעהנער, נאָר פאַר האַזאַרד ווערען אַנערקענט אַלע שפּילערייען, וועגען וועמענס רעזולטאַט ס'דעצידירט נישט קיין געשיקטקייט, ערפאַהרונג אָדער פאָרגעזעהענע אויסרעכנונג, נאָר איינפאַכער בלינדער צופאַל.

דער ענין וועגען האַזאַרד-שפּילערייען איז אין אונזער געזעציעבונג רעגולירט דורכ'ן אַרטיקעל 289 פון שטראָף-קאָדעקס.

דער דערמאָנטער אַרטיקעל זעהט פאַר צוויי ערליי פאַלען: ווען ס'האַנדעלט זיך וועגען אַן'איינמאָליגע פערבאָטענע שפּילעריי און ווען ס'גייט וועגען אַ סיסטעמאַטישע האַזאַרד שפּילעריי אָדער וועגען אַ הויז פון פערבאָטענע שפּילערייען.

אין ערשטען פאַל זעהט דאָס געזעץ פאָר אַ רעפּרעסיע אין פאָרם פון אַרעסט אָדער אַ געלד-שטראָף, אין צווייטען פאַל ווערט שוין אָנגעווענדען אַ פיל האַרבערע סאַנקציע און נעמליך: תפיסה אויף אַ טערמין ביז 1 יאָהר און ס'קען גלייכצייטיג אויך אויסגעמאָסטען ווערען אַ געלד-שטראָף אין אַ 6-פאַכיג העכערע מאָס ווי אין ערשטען פאַל.

איןביידע פאַלען טראָגען די פעראַנטוואָרטליכקייט נישט די אייגענטליכע שפּילער נאָר די פערזאָנען, וועלכע האָבען איינגעאָרדענט די פערבאָטענע שפּילעריי, ד"ה געגעבען די איניציאַטיוו אריינצוציהען אין דער שפּילעריי די שפּילער אָדער האָבען דערלויבט אַזאַ שפּילעריי ביי זיך אין דער וואוינונג.

דעסגלייכען ענדערט זיך אויך נישט אין ביידע פאַלען די רעכטליכע לאַגע דורך דעם אומשטאַנד, צי די האַזאַרד-שפּילעריי איז פאָרגעקומען אין אַ פּריוואַטען אָדער עפענטליכען לאָקאַל, אייגענעם אָדער פרעמדען.

י. א—ד.

יורידישע עצות

אב. ר.

ס'איז א פראַגע, ווער ס'האָט פערנומען דאָס צימער ביז איצט און צי דער סובלאָקאַטאָר איז אויך אַן'איידעם פון לאָקאַטאָר.

פערשטענדיגט זיך וועגען דעם ענין מיט אונזער יוריסט פערזענליך אין רעדאַקציע טעגליך פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

שטענדיגער לעזער.

דער-שטייער-חוב איז נישט פערעלטערט און מ'קאָן פון אייך נאָך אויפמאָהנען.

א. ה. גומער 101.

געוויס קאָנט איהר מאָהנען פאַר איבער'שעה'ן, אַלעגפאַלס פאַר די לעצטע 6 חדשים.

פאַר די ערשטע 2 שעה—50 און פאַר די ווייטערדיגע איבערשעה'ן הונדערט פּראָצענט מעהר ווי פיל די נאָרמאַלע סטאַווקע בעטרעפט.

די תביעה מוז דערלאַנגט ווערען אין אַרבייטס-געריכט שריפטליך. דער אָפּצאָהל איז אָפּהענגיג פון דער הויך פון די געפאָדערטע סומע.

די אייגענטליכע תביעה דאַרף בעגרינדעט ווערען עדות אָדער מיט אַנדערע בעווייזען

דעם 75-יעהריגען האָט זיך פערגלוסט א 19-יעהריגע מאַניקיורשיסטקע

איצט האָט ער נעבעך צו „זינגען און צו זאָגען"

(אינטערעסאַנטער פאַמיליען-פּראָצעס איז קרייז-געריכט)

ווען דער אַלטער גדליה ווייבערשעכטער איז אַהיימגעקומען אין זיין רייכע דירה אויף דער אַלטשטאָט פון דער קבירה פון זיין פירטע יודענע, האָט ער ערקלערט זיין בני בית, אז עפּעס אַ געוואַלדיגע קעלט, בלאָזט אויף איהם פון אַלע ווינקעלעך.

דאָס בני בית האָט גלייך פערשטאַנען מיט וואָס דעם אַלטענס פּלוצלינגע קעלט שמעקט און זיי האָבען דעריבער גאָרובט איהם איבערצייגען, אז ער זאָל זיך ארויסשלאָגען פון קאָפּ א פּינפטע חופּה. און זאָל שוין אַזוי רוהיג פערברענגען די לעצטע פּאָר יאָהר, וואָס איז איהם נאָך בעשערט צו לעבען אויף דער וועלט.

גדליה ווייבערשעכטער האָט אָבער זיך אויסגעלאַכט פון די נאַרישע עצות פון זיינע געטריי'ע יורשים

אז די קינדער האָבען געזעהן, אַז דער אַלטער גרייט זיך דווקא צו פערזוכען א כוס חמישי, האָבען זיי איהם געפּרובט אליין שדכנען: א טשאַטקע, אַן'עלענדע אָרימע בעיאָהרטע בכבודיגע אַלמנה.

דערהערענדיג, וואָס פאַר אַ לאַלקע זיינע קדשים-זאָגער ווילען איהם איינשלייערען האָט דער אַלטער גדליה א ממזריש שמייכעל געטאָן און אַרויסגעלאָזט א ברורררר, אַ פּראָסט, א קרירע — נישט דאָס מיינט דער פּסוק...

דאָס בני בית האָט דעם אַלטען גענומען אויף אָבסערוואַציע און פעסט בעשטימט, אַז דער טערק האָט געוואָרפען אַן'אייגעל אויף דער שטשופּלע מאַניקיורשיסטקע פון העניעק גאַליאַרזש זשקלאַד.

די קינדער איז ממש נעגאַנגען אין לעבען זיי האָבען געפּרובט מיט'ן גוטען און בייזען אָפּצואַהלטען דעם אַלטען פון דער וואָנסירע, געוואָרנט איהם פאַר אַלע מעגליכע קאָנסעקווענצען.

זעהענדיג אָבער, אז עס וועט שוין גאָרנישט העלפען און, אז דער אַלטער האָט שוין אַפילו בעשטימט דעם טערמין פון דער חתונה, האָבען די קינדער גענומען פון איהם פאָדערן, ער זאָל זיי כאָטש אָפּשרייבען דאָס הויז אין דאָס געשעפט

דער אַלטער גדליה האָט זיך אויך פון דער פּראָפּאָזיציע אויסגעלאַכט און רוהיג געענטפערט: „דערווייל — זשיפּיע איך נאָך!"

ערשט נאָך לאַנגע סקאַנדאַלען און אינטער-ווענציעס פון אַנגעזעהענע מענשען, איז דאָך געלונגען אויסצופּרעסען פון דעם אַלטען וועקסלען אויף 10 טויזענט זל. וועלכע די קינדער האָבען צווישען זיך איינגעטיילט.

באַלד דערנאָך האָט גדליה טאַקע חתונה געהאַט מיט דער מאַניקיורשיסטקע.

ווי געטריי די מאַניקיורשיסטקע איז דעם אַלטען געוועזען און ווי אַזוי זי האָט געבאַלעבאַטעוועט מיט זיין פערמעגען, האַלטען מיר דאָ נישט ביי דערציילען.

מיר ווילען נאָר בעמערקען, אז ווען די ערשטע וועקסלען זענען געוואָרען פעליק האָט די מאַניקיורשיסטקע אָנגערעדט דעם אַלטען, ער זאָל זיי בשום אופן נישט אויסקויפען, נאָר ערקלערען אין געריכט, אז די „בענקאַרטעס" האָבען זיי פון איהם מיט געוואַלט אויסגעפּרעסט.

דעם אַלטען גדליה'ן איז וואויל געפעלען זיין ווייבעל'ס עצה און ווען ס'האָבען אונטערגערוקט די צאָהלונגס-טערמינען פון די אויסגעשטעלטע וועקסלען, האָט ער דעם רעיענט ערקלערט דעם פּזמון און געלאָזט די וועקסלען צום פּראָטעסט.

באין ברירה זענען די קינדער געצוואונגען געווען דעם פאַטער איינצוקלאָגען אין געריכט אויף דער געריכטס-פערהאַנדלונג האָט דער אַלטער גדליה ווייבערשעכטער אַרויסגעשטעלט די זעלבע טענה.

דער ריכטער האָט דעם בעל-דבר געפרעגט פאַרוואָס ער האָט תיכף נישט געמאָלדען דער פּאָליציי וועגען דער געמאַכטער אויף איהם אויס-פּרעסונג מצד די קינדער, אָדער פאַרוואָס ער האָט ווייניגסטענס נישט אונטערנומען קיין ציוויל-רעכטליכע שריט די וועקסלען צוריקצובעקומען, נאָר קומט מיט אַזאַ טענה ערשט 2 חדשים נאָך דער חתונה

גדליה האָט דערויף נישט געקאָנט געבען קיין שום תירוץ און צום סוף בעשטעטיגט, אַז ר'האָט טאַקע געגעבען די וועקסלען גוטווילי'ג, נאָר אַזוי ווי ר'האָט גאָרנישט פאַר זיי בעקומען, וויל ער זיי איצט צוריק.

דאָס געריכט האָט זיך אָבער געשטעלט אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אז אויב מ'גיט עמ'צעו א מתנה, אָהן א בעדינג, קאָן מען זי שפּעטער נישט צוריקמאָהנען.

איבריגענס — האָט דאָס געריכט ווייטער ערקלערט — האָט דער 75-יעהריגער פאַטער חתונה האָבענדיג מיט א 19-יעהריגע מאַניקיורשיסטקע, געגעבען פערשוואַרצט דערמיט דאָס פּנים זיינע קינדער און פערשאַפט זיי מאָראַלישע ליידען, פאַר וועלכע 2 טויזענד זל. (גדליה האָט 5 קינדער) איז א גאַנץ בעשיידענע סאַטיספאַקציע.

דאָס געריכט האָט דעריבער אָפּגעוואָרפען די פּרעטענציעס פון אַלטען גדליה און איהם צוגע-משפט צו בעצאָהלען די 10 טויזער זל. צוזאַמען מיט געריכטס-קאָסטען.

ארגוס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואָך 13 ה שבט תרצ"ב

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.40
זון-אונטערגאנג 3.44

בעשטימט נייע האַנדעלס-ריכטער פאַר לאדז

וועלכע נעמען איבער זייערע אמטען דעם 23 יאנואר

אין נאָוועמבער 1929 האָט דאָס געריכט ערקלערט „אַנ'אופּאַדלאַשטש" דער פירמע מ. פעלצאָוויטש און פייפמאַן, אַ צוקערניע אויף פיעטריקאָווער 17. די באַנקראָטירטע זענען דעמאָלט אייגעזעצט געוואָ־ען אין אַרעסט. די באַנקראָטירטע האַבען אַפּעליר־ט אָבער דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון לאָדזער קרייז־געריכט.

אין דעצעמבער 1931 איז געקומען צו אַנ'אויסגלייך מיט די קרעדיטאָרען, לויט וועלכען זיי בעקומען צוואַנציג פראָצענט פון זייערע חובות. דאָס געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אָפּמאַך, די פראַגע וועגען צור־יקקעהרען די באַנקראָטירטע אין זייערע סוחרישע עהרע, האָט דאָס געריכט אָפּגעלעגט ביז ס'וועלען צוגעשטעלט וועֿ־ען די געהעריגע דאָקומענטען.

* * *

דעם 12־טען נאָוועמבער 1931 איז געשלאָסען געוואָ־ען אַנ'אָפּמאַך צווישען די באַנקראָטירטע פירמע וואָלף איקאַ מיט די קרעדיטאָרען. עטליכע קרעדיטאָ־ען האָבען זיך געווענדעט צום געריכט אַז דער אָפּמאַך זאָל, צוליב פערשידענע טעמים נישט בעשטעטיגט ווע־ען.

* * *

אין דעם „אופּאַדלאַשטש" פון יוסף פיליצער האָט זיך דער ציי־טווייליגער סינדיק לעאָן דע האַגען געווענדעט צום גע־יכט, אַז מען זאָל איהם בעפרייען פון זיין אַמט. דאָס געריכט איז נאָכגעקומען די ביטע און בעשטימט אַלס סינדיק אַלפרעד וויאַלע.

* * *

אין דער פראַגע פון „אופּאַדלאַשטש" פון אידא גריק, האָט דאָס געריכט אָפּגעשטעלט דעם „אופּאַדלאַשטש" און צור־יקגעשטעלט דעם באַנקראָטירטען אין זיין סוחרישער עהרע.

* * *

דעם 1־טען יאַנואַר האָט זיך פערענדיגט די קאַדענץ פון 25 האַנדעלס־ריכטער און אויף זייער אָרט האָט דער יוסטיץ־מיניסטער בעשטימט נייע האַנדעלס ריכטער פאַר לאָדז. ס'זענען נאָמינירט געוואָרען פאָלגענדע האַנדעלס־ריכטער:

ד״ר ברונאָ בידערמאַן, דוד פאַבריקאַנט, אָסקאַר גראָס, עמיל הערשבערג, קאָנסטאַנטי קאַ־וועצקי, לודוויג קאַ־אָל, יעקב ליבראַך, קאזשימיעזש מאַ־קאָן, קלעמענס פאָזנאַנסקי, קאַזשימיעזש ראַשאַק, מוריצי זאַקס, עדוואַרד ווייגט, ד״ר קאַראָל גראָהמאַן, טעאָדאָר גוטעקונסט, יוזעף יאַניצקי, טעדעאוש קאָנאַזשעווסקי, יוזעף קראַוזע, קאַראָל קרעביגג, ד״ר אַלעקסאַנדער קרושע, אַלפרעד קינדערמאַן, באַלעסלאוו קאטקאווסקי, אַלעקסאַנדער מאַטשעווסקי, ערנעסט אָסטערמאַן, יוליוש שרעער, נאַפּאָלעאָן ראַווינסקי, די ריכטער וועלען אָפּגעבען די שבועה דעם 23 ד.ח.

* * *

געשפּיל־ט זיך מיט א רעוואָל־ווער

און דערשאָסן זיין צוקונפטיגע שוויגער

(2) מיט עטליכע טעג צוריק האָט דער 23־יעהריגער קאַזשימיעזש פאַבריצקי (פון דאָ־ף סאַבוטקאַ לעם לאָדז) געקויפט ביי אַנ'אונבעקאַנטען אַ רעוואָלווער מיט זעקס קוילען.

מיט זיין קניה האָט זיך דער יונגער שטאַ־ק געפרייט, און געהאַלטען אין איין ווייזען זיינע קאַלעגען און ידידים ס'אַ־אַ טייערע כלי ער האָט זיך איינגעהאַנדעלט.

דערביי האָט ער איטליכען מיט שכל געגעבען צו פערשטיין, ווי־אַזוי דאַרף מען דעם רעוואָלווער בעהאַנדלען כדי ער זאָל נישט אויסשיסען אומגעריכט...

מיט דעם זעלבען פזמון איז ער נעכטען אויך געקומען צו זיין כלה אַננאַ וואַשקיעוויטש, און זיך פאַר איהר גע'חנדלט מיט'ן רעוואָלווער.

האָט איהם דער כלהס מוטער, די פערציגיעהריגע מאַריאַ געוואָרענט, ער זאָל זיך נישט שפּילען אין שטוב מיט'ן רעוואָלווער.

ער האָט זיך אָבער אויסגעלאַכט פון דער צוקינפטיגער שוויגערס מורא, און האָט אַזוי לאַנג מאַניפּולירט מיט'ן רעוואָלווער ביז ער האָט אויסגעשאָסען און געטראָפען אין מאַריאַ'ן.

אַ שווער־פערוואונדעטע האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל, אָבער אויפ'ן וועג איז זי געשטאָ־בען.

דעם צופעליגען מערדער האָט פאָליציי אַרעסטירט.

הײנט זינגט אין פילהארמאניע
דער בעריהמטער ארטיסט און זינגער
יוסף סטרוגאטש

אלע טרעפען זיך היינט אין
פילהארמאניע
אויפ'ן קאנצערט
פון גוט-בעקאנטען זינגער און ארטיסט
יוסף סטרוגאטש

אז מ'געפינט נישט קיין ארבייט

מוז מען אנהויבען גנב'ענען און גזל'ען

(2) עהרנעכטען, 10 אין אָווענד איז אין קאָנין געגאַנגען אהיים דער 51 יעהריגער וואַטשעך קנאָסט.

בעת ער האָט זיך געפונען אויפ'ן מיטען מארק, איז ער בעפאַלען געוואָרען דורך 2 פערזאָנען, וואָס זענען געווען בעוואָפענט מיט מעסערס.

זיי האָבען איהם קורץ און שאַרף דערקלערט, אַז אויב ער גיט זיי נישט תיכף ומיד אויף בראָנפען 5 זלאָטעס, מאכען זיי איהם מיט א קאָפּ קירצער.

קנאָסט האָט זיך שטארק איבערגעשראָקען, און מיט ציטערדיגע הענד האָט ער זיי אָפּגעגעבען די איינציגע 4 זלאָטעס, וואָס ער האָט ביי זיך געהאַט.

די באַנדיטען האָבען דאָס געלד צוגענומען און אָנגעהויבען זיך שנעל אָפּצוטראָגען.

האָט זיך, אָבער געמאַכט א מעשה, אַז פונקט איז אָנגעקומען אַפּאָליציי־פּאַטרול, און קנאָסט האָט געמאַכט דעם ריכטיגען ויצעקו.

די פּאָליציאַנטען האָבען אויסגעשאָסען אין דער לופט, און נאָך א קורצען נאָכיאָגען זיך, האָבען זיי געפּאַקט די באַנדיטען, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעוויזען, אַלס לאָדזער אַרבייטסלאָזע: דער 25-יעהריגער איגנאַצי וואָיטשאַק (פון זאַווישאַ 41) און דער 29-יעהריגער סטעפאַן ווישניעווסקי (פון זשגאַוסקאַ 41).

דער פּאָליציי האָבען זיי דערקלעהרט, אַז זיי זענען פון לאָדז מיט עטליכע וואָכען צוריק אַרויסגעפאָהרען קיין קאָנין זוכען אַרבייט, און אַזוי־ווי זיי האָבען קיין כשרע אַרבייט נישט געפונען. האָבען זיי בעשלאָסען אָפּצוגעבען זיך מיט גנב׳ת און רויבערייען.

דער פאסטרעגער, דער געטרייער מאן

ווערט צוליב זיין קראנקער פרוי א שווינדלער

(2) נעכטען איז געשטאַנען פאַר'ן לאָדזער קרייז-געריכט דער פּאָסט-טרעגער יוזעף שטשערבינסקי, אַלס בעשולדיגטער אין פעלשען אונטערשריפטען פון אַדרעסאַטען, און צואייגנען זיך אַ סומע פון 930 זלאָטעס.

די סיבה איז געווען די, וואָס צווישען מאַי און אויגוסט פ. י. האָט ער זיך געפונען אין אַ שווערער מאַטעריעלער לאַגע צוליב דער געפעהרליכער קראַנקהייט פון זיין הייס-געליבט ווייב.

ער האָט זיך נישט געקאָנט קיין אַנדער עצה געבען, און דאָס געלד, וואָס ער האָט געדאַרפט אָפּטראָגען צו אייניגע אַדרעסאַטען, האָט ער זיך צוגענומען, כדי זיך אַרויסצוהעלפען אין דער עת צרה, דערביי האָט ער אַליין, אויף די אַנווייזונגען געפעלשט די אונטערשריפטען פון די מקבלים.

די זאַך איז געוואָרען אויס סוד, ווען איינער אַזא מקבל, אַנ'עמעריט, א געוויסער כאַלעווינסקי האָט אינטערווענירט אין קריגס-מיניסטעריום, הלמאי קריגט ער נישט 646 זל., וואָס עס קומט איהם.

האָט מען אָנגעהויבען דעם ענין נאָכצופאָרשען, און דער שווינדעל איז ענטדעקט געוואָרען.

אויפ'ן פּראָצעס האָט זיך שטשערבינסקי מודה געווען אינ'ם פערברעכען, ערקלערענדיג, אַז זיין פרוי האָט איהם געצוואונגען צו טון די עבירה, ווייל דאָס לעבען פון דער הייס-געליבטער פרוי איז פאַר איהם געווען שטאַרקער, ווי זיין פליכט-געפיהל.

ביני לביני האָט די משפחה זיינע צוריקגעקעהרט אין דער פּאָסט די סומע, וואָס איז דורך איהם צוגעאייגנעט געוואָרען.

דאָס געריכט האָט גע'פסק'ענט, אַז עס קומט איהם א האַלב יאָהר צו זיצען.

דריי מאל שקר

פאלשע מסירה, פאלשער וועקסעל, און פאלשע שבועה

(א) די מעשה איז נישט אזא שיינע מעשה ווי זי איז... אַ מיאוס'ע מעשה:

דער וולוינער זאַדעוואַסער־פאַבריקאַנט משה מאיראָוויטש האָט דעם 25. אַפּריל 1930 געקויפט ביים לאָדזער פאַבריקאַנט פון זאָדע־וואַסער־מאַשינען, שמואל וואַלבערג (זאַווישא 9) אַ מאַשינדעל, פאַר וועלכער ער האָט בעצאָהלט מיט וועקסלען און מיט מזומן־געלד.

די וועקסלען, וואָס זענען געווען אַלע קונדישע, האָט מאיראָוויטש זשירירט, אָבער איינע פון זיי, אַ 200־טער, אונטערגעשריבען פון אַ געוויסען ישראל גוטגאָלד, אין וולוין איז פּראָטעסטירט געוואָרען, און מחמת מאיראָוויטש האָט איהם אויך נישט געוואָלט בעצאָהלען, האָט וואלבערג אָנגעגעבען אויף מאיראָוויטשען צום פּראָקוראָר, אַז ער האָט געפעלשט גוטגאָלדס אונטערשריפט.

איז נעכטען פאָרגעקומען דער פּראָצעס, און דאָ איז געשעהען אַ טשיקאַווע זאַך: ערשטענס, האָט מאיראָוויטש ערקלערט, אַז ער האָט נישט געפעלשט גוטגאָלדס אונטערשריפט. נאָר 200 זל. קומט ער טאַקע וואַלבערגען. ווייטער האָט ער ערקלערט, אַז דעם וועקסעל האָט ער טאַקע זשירירט ביי וואַלבערגען, נאָר, לויט ווי ער, גערעכנט, איז דער וועקסעל דאַן געווען אַ נישט־אונטערגעשריבענער. וואַלבערג האָט ווידער, אונטער אַ שבועה דערקלערט, אַז ער האָט בעקומען פון מאיראָוויטשען דעם וועקסעל מיט גוטגאָלדס חתימה. גוטגאָלד אַליין האָט ערקלערט, אַז ער האָט אזא וועקסעל נישט אונטערגעשריבען, און אַגב איז אויך אויפ'ן פּראָצעס פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער זעלבער גוטגאָלד איז וואלבערגס אַ קוזין...

מילא, האָט זיך אָנגעהויבען אַ חקירה ודרישה פון כתב־עקספּערטען, אַז דעם נאָמען „ישראל גוטגאָלד" האָט אונטערגעשריבען נישט מאיראָוויטש, נאָר דער אָנקלאָגער וואלבערג בכבודו ובעצמו...

דער פועל־יוצא דערפון איז געווען, אַז מאיראָוויטש האָט בעקומען אַ בעפריי־אונגס־אורטייל, און וואלבערג איז פון געריכט אָוועקגעפיהרט געוואָרען אין טורמע אַריין, און ער וועט האָבען צו זינגען און צו זאָגען: פאַר אַ פאַלשע מסירה, פאַר'ן פעלשען אַ וועקסעל, און פאַר פאַלש שווערען...

פראוויזארישע רעזולטאטען

פון דער פאלקסציילונג אין לאדז און לאדזער קרייז

לאָדז-שטאָט – 609,336 פערזאָן; פאַביאַניץ – 45,948; פּיעטרקאָוו – 51,847; טאָמאַשאָוו-מאַז. 38 404.

די פּאָוויאַטען:

בזשעזשינער – 113,717; קאַלישער – 144.792; קוילער – 121.172; קאָנינער – 118,010; לאָסקער – 127.669; לענטשיצער – 128 629; לאָדזער – 163,302; פּיעטרקאָווער – 172,089; ראַדאָמסקער – 189,596; שיעראַדזער – 171,820; סלופּצער – 92,392; טורקער – 103,248; וועלונער – 222 ,785.

דער טראמוואי-סכסוך

(א) אין שייכות מיט דער אַקציע, וואָס די טראַמוואַי-אַרבייטער פיהרען איצט בנוגע דעם נייעם סיסטעם פון אַרבייט און לוין, און וואָס קאָן זיך ענדיגען מיט אַ שטרייק – ערקלעהרט די טראַמוואַי-דירעקציע, אַז די שכירות-בעדינגונגען וועלען נישט געענדערט, נאָר די ביז-איצטיגע אַרבייטער וועלען נאָר פערלירען די אַרבייט פון איבערשעה'ן לטובת די אַרבייטסלאָזע.

אין משך פון איין חודש

פערנומען 2015 קילא פון געהיימער שחיטה

(2) אין נאָוועמבער פ. י. האָט פאָליציי און קאָנטראָלערען פערנומען 2,015 און אַ האַלב קילאָ פלייש, וואָס האָט געשטאַמט פון געהיימער שחיטה און איז נישט ענטשפּרעכענד געשטעמפּעלט געוואָרען.

פון דעם דאָזיגען סכום האָבען זיך 407 קילא אַרויסגעוויזען, אַלס אַבסאָלוט נישט צום געברויכען.

דריי חדשים טורמע

פאַר לאזען אין גאנג פאלשע פינפערלעך

(2) דער 34-יעהריגער מענדעל בעצאַק, אַ קעלנער פון שטאַרקמאַנס ביר-שענק אויף לאַגעווניצקא 41, איז נעכטען געמשפּט געוואָרען דורכ'ן קרייז-געריכט פאַר'ן לאַזען אין פערקעהר עטליכע פאַלשע 5-זלאָטע-מטבעות.

ער האָט בעקומען אַ שטראָף צו זיצען 3 חדשים אין טורמע.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.

גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „ארט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

היינט, מיטוואך – 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.45 אווענט צום 26-טען מאל.
ווידערהאלונג פון דער גרויסער פייערליכער פרעמיערע פון 24. פראגראם א.נ.

מ'לאכט פון דער וועלט

אין 2 טיילן 14 בילדער

טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבעזשאנעק, ש. א. לישעל. מוזיק: דוד בייגעלמאן,
מאק-דזשועל און פאלקס-מאטיווען. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס.
רעזשי: ש. דושיגאן און י. שומאכער. בינע-אינספעקציע: מ. קאן.
עס בעטייליגען זיך (לויט א"ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש.
דזשיגאן, שיינע מרים, צילי סטאל. מ. פעטערמאן, מ. פולאווער,
מ. קאן, י. שומאכער, י. שיפער און א קינסטל. טאנץ-קווארטעט
די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אווענד.

בעפאלעז מיט רעוואָלווערז
אוז אוועקגערויבט א פּעקעל... „וואנדא"-פּאַפּיראָסעז

(2) נעכטען איז אויפ'ן וועג אהיים, קיין דאָרף קרענטשאָוו (ראַדאָמסקער פּאָוויאַט) פלוציים, פון הינטערוויילעכץ, בעפאלען געוואָרען דער פויער ראָמאַן אָרלאָווסקי.

ער האָט זיך מיט די צוויי באַנדיטען נישט געקאָנט אַנ'עצה געבען, ווייל זיי זענען געווען בעוואָפענט מיט רעוואָלווערען, און ער האָט געמוזט אויפהויבען די הענד.

די באַנדיטען האָבען איהם רעווידירט פון קאָפּ ביז די פיס, און אז זיי האָבען ביי איהם קיין סימן געלד נישט געפונען, האָבען זיי ביי איהם צוגענומען א פּעקעל „וואַנדאַ" - פּאַפּיראָסען אין דעם ווערט פון 40 גראָשען, און זענען צנטלאָפען.

די מעשה מיט'ן מלמד, וואָס איז געוואָרען א וואלד-גזלן, און זיך בעגניגענט מיט א שמעקטאַבאַק.

ווער, ווען און וואס?
א מעשה מיט א גע'גנב'עטעז און געשלאָגענעם

(2) א געוויסער ברוך גרינמאַן (פון סקלאַדאָווא 25) האָט געמאַכט א פּאָר פּעסטע שנעפּסלעך אין רעסטאָראַן אויף מריההייטס-פּלאַץ 2, און אז ער האָט געוואָלט בעצאָהלען פאַר'ן שנאַפּס, האָט ער זיך געכאַפּט, אז מ'האָט ביי איהם ארויסגעצויגען פון טאַש ארויס 200 זלאָטעס.

גרינמאַן האָט זיך אָנגעכאַפּט פאַר'ן קאָפּ, איז מאָמענטאַל ניכטער געוואָרען, און איז אוועקגעלאָפען אין קאָמיסאַריאַט מעלדען וועגען דער גנבה.

אז מ'האָט דאָרט געהאַלטען אינמיטען אויפשטעלען זיין פּראָטאָקאָל, איז געקומען צולויפען א צווייטער „אורח", א געוויסער יאַקוב ראָזענבערג (לאַגעווניצקאַ 4) מעלדען, אז איהם האָט אקאָרשט גוט אָפּגעה'רג'עט דערזעלבער גרינמאַן, וועלכער דערציילט דאָ וועגען דער גנבה ביי איהם.

האָט איצט די פּאָליציי א שמיקעל אויפגאַבע צו דערגיין, וואָס עס איז געווען אין דער ווירקליכקייט: ווער, ווען, און וואָס...

פּאביאניצער הויזבעזיצער פּראָטעסטירען
געגען דעם שטייער-בעשלוס פון דאָרטיגען שטאָט-ראָט

דער פּאַביאַניצער שטאָט-ראָט האָט אויף זיין זיצונג דעם 22 דעצעמבער 1931 צ. אַ. בעשלאָסען צו העכערען דעם שטייער פון אומבעוועגליכע גיטער אויף פופציג פּראָצענט.

די קריסטליכע הויז-בעזיצער זענען פון דעם בעשלוס אויפגעבראַכט און זיי האָבען זיך דעריבער געוואָנדען מיט אַ פּראָטעסט-מעמאָריאַל צו דער זעלבסטפער-וואַלטונגס-אָפּטיילונג ביים וואָיעוואָדעאַמט וועגען אַנולירען דעם דאָזיגען בעשלוס.

זאל פילהארמאָניע, נארוטאוויטש 20
איבעראשענד נייעס פארן לאדזער יודישען טעאטער-עולם!

מיטוואָך, ד. 20 יאנואר, 9 אָוו. נאר איין איינציגער גראנדיעזער קאנצערט

פון דעם קעניג פון די יודישע הומאָריסטען און אונפערגלייכליכען אויספיהרער פון די שענסטע און הארציגסטע יודישע לידער און פּאַראָדיעס

יאסעלע קאלאדני

וועלכער האָט אויפגעשטורמט דאָס יודישע ווארשאַ, געבענדיג לעצטענס 50 קאָנצערטען ביי אויספערקויפטע הייזער.

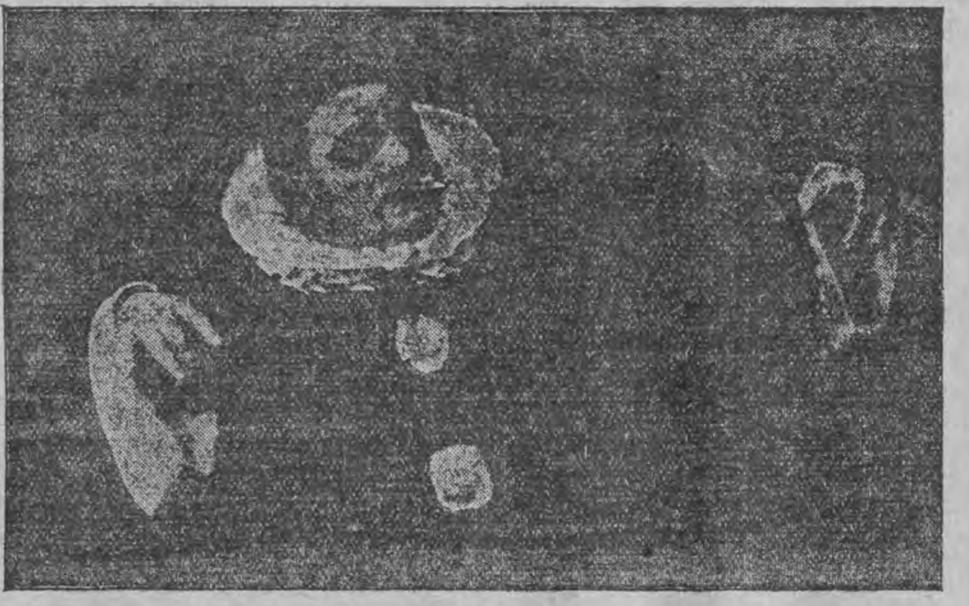

אין פּראָגראַם: דער פּאַיאַץ, דאָס מיידעל פון דער ואס, וועלוועלע דער פּאַריקמאַכער, פּאַראָדיעס אויף ווערטינסקי, אמעריקאַנער ניים, מאָטיע-מאיר דער שמיד, ר' לייזער, דעם סוחר'ס חלום, די קשיא די אינטעליגענטקע, די בלאָנדע ניגע, מאַסקאַלע מיין, טיטינע, יודעלע, בעלא כיואריוא, בלעך-באַטס, דער א בייטעלאָזער, די סטראָטאַסעפרע.

די ווערטער און מוזיק צו די אויבענדערמאָנטע לידער פערפאַסט דורך יאסעלע קאלאדני

בילעטען צום פּרייז פון 1 ביז 3 זל. צו בעקומען אין קאַסע פון פילהארמאָניע.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטש 20   נארוטאוויטש 20

היינט, מיטוואך, דעם 13-טען יאנואר 1932, 9 אָווענד

א גראנדיעזער קאנצערט

פון דעם גוט בעקאנטען און בעליבטען ארטיסט

יוסף סטרוגאטש

נייער רעפּערטואר פון

פאָלקס- און פאָלקסטימליכע לידער

ווי אויך צום ערשטען מאָל

חזנ'ישע קאמפּאזיציעס

מיט'ן אָנטייל פון רעוועלערס'ן (קוואַרטעט) מיט'ן אָנטייל פון

ברידער גריגוואלד, ה. העכט און ה. שארפשטיין

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער

גרויסע יובילעאום-אקציע פון קרן-קימת
רעפעראַטען און פערזאַמלונגען מיט'ן אָנטייל פון א. דרויאַנאָוו

היינטיגע וואָך האָט זיך אָנגעהויבען ביי אונז אין שטאָדט די גרויסע יובילעאום-זאַמלונג, וועלכע איז פּראָקלאַמירט געוואָרען דורכ'ן הויפּט-דירעקטאָריום פון ק"ל אין ירושלים, צוליב'ן דאָפּעלטען יובל פון חבת-ציון און קרן-קימת לישראל.

די הכנסות פון דער אקציע זענען בעשטימט אויף סצ'בויען א דאָרף (קפר ביל"ו) אויפ'ן נאָמען פון די בילו'ים, אלס די ערשטע שאַפער פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

די אקציע ווערט געפיהרט אין א גרעסערען מאַסשטאַב.

עס בעטייליגען זיך אין איהר קודם כל די עלטערע ציוניסטישע עסקנים, וועלכע זענען שוין צוגעטרעטען צו דער זאַמלונג. די פרויען פון „וויזא" און די עלטערע מיטגלידער פון אַלע אַנדערע ציוניסטישע גרופּירונגען.

די איצטיגע זאַמלונג, וועלכע איז א התחלה פון א נייער תקופה פון ארבייט, וועט זיכער געפינען א וואַרימען אָפּקלאַנג און געבען די געוואונשענע רעזולטאַטען.

* * *

פרייטאג אָוונד איז אין לאָקאַל פון „גורדוניה" אָרגאַניזירט א גרעסערע פערזאַמלונג פון די חברים פון „השומר הצעיר" און „גורדוניה". אין דער פערזאַמלונג האָבען אָנטייל גענומען הערכער 350 עלטערע חברים פון די דערמאָנטע אָרגאַניזאַציעס.

נאָך די בעגריסונגען פון די פאָרשטעהער פון השומר-הצעיר און גורדוניה, האָט ה' דרויאַנאָוו א לענגערען רעפעראַט וועגען דער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין ארץ ישראל. ה' דרויאַנאָוו רעדט ברייט ארום די פראַגען פון קאָלאָניזאַציע און אַנדערע פערשידענע אַקטועלע פּראָבלעמען, וועלכע זענען פערבונדען מיט דער אויפבוי-ארבייט אין א"י. ער בעריהרט אויך די פראַגע פון ניייעם באָדען-קויף אין א"י, און ווייזט אָן אויף די נויטווענדיגקייט צו פערגרעסערען די הכנסות פון קרן קימת בכדי צו ערמעגליכען נייע באָדען-קניות.

ר. איזראעל.

טעפּערלע

70

א סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

קאַלינסקי האָט געוואָלט נישט געוואָלט אַז די פּאָליציי זאָל זיך אַריינמישען אין דעם ענין. די זאַך איז געווען אַזוי סענסאַציאָנעל, אַז ער האָט געוואָלט אַליין זי אויספּאַ'שען און דערפיהרען ביז אַ סוף. עס איז אָבער געווען פערפאַלען. די פּאָליציי איז שוין געווען אויפ'ן אָרט און אַהן פּראָטאָקאָל האָט שוין נישט געקענט אָנגעהן. בעזונדערס איז דאָס איהם געווען פּיינליך דערפאַר ווייל ער איז דאָך געווען פערדעכטיג אין דער פּאָליציי, צוליב דער מעשה מיט בראַנד'ן און אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געשיכטע מיט לעאָן דרייהאָרן. און ווירקליך ווען דער פּראָטאָקאָל איז געקומען אין דער פּאָליציי איז דער פערדאַכט אויף קאַלינסקי געוואָרען זעהר שטאַרק און ערנסט. דאָס איז ווידער געווען אַ ביי רעטעניש פאַר דער פּאָליציי. די איינברעכער האָבען גאָרנישט צוגערויבט, דאָס איז געווען אַ סימן אַז זיי האָבען געזוכט עפּעס גאָר וויכטיגעס, וואָס איז געווען בעהאַלטען ביי קאַלינסקין. קאַלינסקי איז גערופען געוואָרען אין דער פּאָליציי.

— צי פעהלט אייך עפּעס אין שטוב, האָט מען איהם געפרעגט.

— גאָרנישט, האָט קאַלינסקי געענטפערט.

— צי האָט איהר אַלץ גוט בעטראַכט?

— יאָ, איך האָב אַלץ נאָכקאָנטראָלירט און מיך איבערצייגט, אַז ס'פעהלט מיר קיין שום זאַך נישט.

— וואָס האָבען די איינברעכער, לויט אייער מיינונג, געקענט זוכען?

— דאָס איז פאַר מיר אַ רעטעניש. איך קען גאָרנישט וועגען דעם זאָגען.

— איהר דאַרפט אייך דאָך אָפּגעבען אַ חשבון דערפון, אַז מ'האָט ביי אייך געזוכט אַ זעהר ווערטפולע זאַך, אפשר איז אייך פערשוואונדען געוואָרען עפּעס אַ דאָקומענט?

— איך ערקלער, אַז מיר איז גאָרנישט פערשוואונדען געוואָרען, איבריגענס האָב איך ביי זיך גאָר נישט געהאַט קיין שום וויכטיגען דאָקומענט צוליב וועלכען די פערשוינען האָט געלוינט אַזויפיל צו ריזיקירען.

איך, ד"ר גאָלד איז געווען צוזאַמען מיט קאַלינסקין אין דער פּאָליציי וואוהין ער איז מיטגערופען געוואָרען אַלס עדות. ד"ר גאָלד האָט מעהר נישט געוואוסט ווי דאָס וואָס ער האָט געזעהן און געהערט אין דער וואוינונג פון קאַלינסקין.

ביידע פריינד זענען אַרויס פון דער פּאָליציי יעדער פערטיפט אין זיינע געדאַנקען. זיי האָבען נישט געפונען קיין ווערטער וואָס צווישען זיך צו רעדען און זיי האָבען געשוויגען. דאָס שווייגען איז איבערגעריסען געוואָרען דורך ד"ר גאָלד וועלכער האָט געזאָגט:

— בערנאַרד, דו ווייסט זעהר גוט וואָס דאָ איז פאָרגעקומען. זאָג מיר דאָס אויך, איך וויל דאָס וויסען.

— ניין, דו קענסט דאָס איצט נישט וויסען, ווייל איך אַליין ווייס אויך נישט גענוי, אָבער איך פערזיכער דיך, אַז דו וועסט זיין דער ערשטער, וועלכער וועט זיך דערוויסען וועגען דעם גאַנצען ענין, דערווייל האָב אַ גוטע נאַכט. געה אַהיים און רוה זיך אויס, דו האָסט געהאַט אומזיסטע אונאַנגענעהמליכקייטען, איך וויל דיך אָבער פרעגען צום לעצטען מאָל, צי דו וואָלסט אויך איצט מיר נישט געוואָלט דערלויבען צו זעהען וואָס לעאָן האָט בעהאַלטען ביי דיר אין שופלאָד.

— ניין, דאָס קען איך נישט. איך וועל זיך צוערשט פערשטענדיגען מיט לעאָנ'ען אַליין.

— ווי דו ווילסט, איך רעכען אָבער אַז די פערשוינען וואָס האָבען זיך אַריינגעריסען צו מיר האָבען געהאַט אַ טעות אין דעם אַדרעס, זיי האָבען זיכער געזוכט דאָס, וואָס געפינט זיך ביי דיר אין שופלאָד. אָבער זאָלען מיר וועגען דעם נישט רעדען, ווייל נישט נאָר די וועגד האָבען אויערען נאָר אויך די שטיינער אין די גאַסען, אפילו די לופט. גוטע נאַכט. דאָקטאָר גאָלד. טראַכט נישט צופיל אַריין, נאָר בעמיה זיך שטאַרק אָפּצוהיטען דאָס, וואָס עס ליגט ביי דיר אין שופלאָד.

קאַלינסקי האָט זיך געזעגענט מיט'ן דערשטוינטען דאָקטאָר גאָלד און איז אוועק צו זיך אַהיים. אַ רוהיגער, אַז איהם וועט שוין איצט גאָר נישט פּאַסירען, אַז דאָס ערגסטע וואָס ער האָט געדאַרפט אָפּקומען, איז ער שוין אָפּגעקומען.

קאַפּיטעל 15

דעם באַנקיר ראָזענטאַל'ס ענטוישונג

ראָזענטאַל איז געקומען קיין דאַנציג צוליב דער דעפּעשע, וואָס ער האָט בעקומען פון זיין אָפּטיילונג, אַז איינער פון זיינע גרעסטע קליענטען האָט בּאַנקראָטירט, און זיין אַנוועזענהייט איז אונבעדינגט נויטיג. ראָזענטאַל איז פון דער באַהן גלייך אַוועק אין דער באַנק. די בעאַמטע זענען געווען איבעראַשט פון בעזוך פון זייער שעף. שטענדיג איידער ראָזענטאַל איז געקומען קיין דאַנציג האָט ער וועגען דעם פריהער מיטגעטיילט און אַלע בעאַמטע האָבען צוגעגרייט געציילטע ראַפּאָרטען וועגען זייער אַרבייט און טעטיגקייט. דאָסמאָל האָט דאָס קיינער נישט געוואוסט און אַלע האָבען זיך געוואונדערט אויף דעם פלוצלונגען בעזוך פון ראָזענטאַל'ן.

ראָזענטאַל האָט זיך בעגריסט מיט זיינע בעאַמטע און איז אַריין אין קאַבינעט פון דירעקטאָר פון דער דאַנציגער אָפּטיילונג. ער האָט זיך בעגריסט מיט'ן דירעקטאָר, וועלכער איז געווען ערשטוינט צוליב'ן פלוצלונגען אַריינקומען פון שעף.

— מיט וואָס זאָל מען פערטייטשען אייער אונערוואַרטעטען בעזוך הער ראָזענטאַל?

ראָזענטאַל האָט זיך אויפגעשטעלט פון פאָטעל.

— וואָס הייסט אונערוואַרטעט?

— ענטשולדיגט, הער ראָזענטאַל, איך מיין דערמיט צו זאָגען, אַז איהר שרייבט אונז שטענדיג פריהער ווען איהר האָט בדעה צו קומען און מיר גרייטען צו בעריכטען. דאָסמאָל האָבען מיר פאַר אייך גאָרנישט צוגעגרייט.

ראָזענטאַל האָט שוין פערשטאַנען אַז די דעפּעשע, וואָס ער האָט בעקומען איז נישט אַרויסגעשיקט געוואָרען דורך דער באַנק, ער האָט אָבער נישט געוואָלט פעראַטען דעם סוד פאַר זיינע בעאַמטע און האָט געזאָגט:

— דאָס מאַכט נישט אויס. איך בין גאָר צופעליג אַריינגעפאָהרען קיין דאַנציג, זאָגט מיר, הער דירעקטאָר, וואָס הערט זיך עפּעס מיט דער פירמע קליינער.

— מיר מאַכען מיט איהר גרויסע געשעפטען און מיר האַלטען זי ווייטער פאַר זעהר סאָליד.

(פאָרטזעצונג קומט).

אי דעם קאפ צושפאלטען,

אי דער „גנב פון הימעל אראפ" בעקומט א יאהר צו זיצען

(א) געשעהען איז עס אין דער נאכט פונ'ם 12 אויפ'ן 13 דעצעמבער: דער יונגער גנב קאַראָל קריגער (פון טקערניעוויצקא 11) האָט געהאַט בדעה זיך ארייננצוקריגען אין די מאַגאזינען פון „שייבלער און גראַהאַמאַן" אויף פאבריטשנע 7 און דאָרט אָפּלעקען א ביינדעל..

דער פּלאַן זיינער איז איהם אָבער נישט געלונגען, ווייל ער האָט זיך אויסגעקליבען אַ שלעכטען וועג — דורכ'ן קוימען, און אַנשטאָט אריינקריכען, איז ער ווי א שטיין ארונטערגעפאַלען אין לאנגער צושפאלטענדיג זיך דעם קאָפּ, און אויסלינקענדיג אַ פוס. די סבה איז געווען די, וואָס פונ'ם קוימען ביז צו דער בעטאָנענער פּאָדלאָגע איז געווען אַ שטח פון 15 מעטער, און קאַראָל (נישט קאַראָל שייבלער נאָר קאַראָל קריגער) איז געבליב'ן ליגען א טויט-פער חלש'טער. האָט מען איהם, קודם, גענומען אין שפּיטאָל אויף צו מאַכען פון איהם אַ שטיקעל מענש, און נעכטען האָט איהם דאָס געריכט פערמשפּט אויף אַ יאָהר טורמע.

2 אומגליקספאלען מיט קינדער

עלטערען דארפען מעהר אכטונג געבען

(2) דער 4-יעהריגער מלד'ל שאַלאַדאַיעווסקי (באַפיה-קאָווסקיעגאַ 27) האָט זיך געשפּילט אַליין און זיך אַוועקגעזעצט אויף אַנ'אָנגעגליהטען קאַנאָנדעל.

דער 4-יעהריגער אַנטאָש וויענצקאָווסקי (קיליגסקיעגאָ 126) האָט איבערגעקעהרט אויף זיך אַ טעפּעל קאָכעדיג קאַווע.

די צוויי שווער-געליטענע קינדער האָט פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

היינט-גרויסער קאנצערט פון יוסף סטרוגאטש

היינט קומט פאָר אין זאַל פון „פילהאַרמאָניע" אַ גרויסער קאָנצערט פון דעם בעקאַנטען אַרטיסט און זינגער יוסף סטרוגאַטש.

סטרוגאַטש איז בעקאַנט אַלס איינער פון די קולטור-עלע און פעהיגע אַרטיסטען אויף דער יודישער ביהנע. אַ לאַנגע צייט האָט ער אויך געשפּילט אין דער קליין-קונסט און אָנגעפיהרט מיט'ן „אַזאַזעל" און אַ געוויסע צייט מיט'ן „אררט". סטרוגאַטש האָט אַ הערליכע שטים, וועלכע ער בעהערשט איבערגעצייגט און קען מיט איהר מאַכען, וואָס ער וויל באַר, ער האָט אַנ'אונערשעפליכען אויסגעצייכענטען רעפּערטואַר פון פאָלקס-לידער, פאָלקס - מאָטיוועז און חזנ'ישע קאָמפּאָזיציעס, וועלכע זענען נאָך בכלל נישט געזונגען געוואָרען.

צו זיין היינטיגען קאָנצערט האָט סטרוגאַטש צוגעגרייט אַ גרויסען און אינטערעסאַנטען פּראָגראַם, וועלכער וועט זיכער איבעררעשען אַלע מבינים אין נגינה און סצענישע קונסט. די פאָלקס-לידער וועט יוסף סטרוגאַטש זינגען אין גרים און קאָסטיומען, וועלכע ס'האָט צוגעגרייט דינה נאַשיס.

מיט איין וואָרט, מען דאַרף האָפען אויף אַ זעהר שעהנעם קונסט-אָוונד, וואָס מיר האָבען אין לאָדז לײדער אַזוי ווייניג. די טויזענדער פערעהרער פון סטרוגאַטשען וועלען זיכער נישט אַדורכלאָזען די געלעגענהייט בייצוואוינען דעם דאָזיגען אינטערעסאַנטען קאָנצערט-אָוונד.

אינ'ם קאָנצערט נעהמט אויך אַנטייל דער העררליכער רעוועלערסען-קוואַרטעט.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַן.

פרייטאג אויף דער נאכט... ווען יעדער יוד איז א מלך...

פרייטאג, דעם 15-טען יאנואר 9 אוו. נור 1 מאל אזא גראנדיעזער פערוויילונגס-אָווענד

ס'ווערט געשפּילט צום 60-טען מאָל דער גרעסטער רעקאָרד-שלאגער

א הארץ וואס בענקט

אין 3 גרויסע אַקטען מיט געזאַנג און טענץ.

די יונגסטע סוברעטין, דאָס 8-יעהריגע וואונדער-קינד לאלא אמזעל אין איהר הויפּט-ראָלע

— נאך דער פארשטעלונג —

א קראנץ פון שענסטע און בעסטע

„דער חזן מיט די חזנ'טע". „סריינדעל". „משה'לע". „יוד שע אנטיקען"

ס'נעמען אָנטייל די בעליבטסטע ארטיסטען פון פילהארמאָניע און קאמעראל-טעאטער.

אכטונג: א מתנה דעם לאָדזער טעאטער-עולם! צו יעדען בילעט ווערט צוגעגעבען דאָס ליד „נחת פון קינדער" פון דער פיעסע א הארץ וואס בענקט

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער

דרינגענדע הילף איז נויטיג

פאר די דיסנער יודישער בעפעלקערונג

קיין לאָדז איז נעכטען געקומען דער פאָרזיצער פון דער דיסנער קהלה, הרב שמריה זלמן יפה געקומען איז ער אין שייכות מיט דער אָרגאַניזירונג פון א הילפס-אקציע פאר די דיסנער יודען, וואָס האָבען לעצטענס שווער געליטען פון א פערפלייצונג, וואָס האָט רואינירט 480 בנינים מיט די גאַנצע איינריכטונגען.

עס איז געוואונשען, אז די דערצו בערופענע אָרגאַניזאציעס און פּערזאָנען זאָלען העלפען דער פעראומגליקטער יודישער בעפעלקערונג.

קומט היינט הערן

חזנ'ישע קאמפאזיציעס

און פאלקס-לידער

איז פילהארמאניע

אויסגעפיהרט פון בעליבטען ארטיסט און זינגער

יוסף סטרוגאטש

מיט'ן אנטייל פון רעוועלערס'ן (קווארטעט)

לייביש באסקעל דזשאלאשינסקי

וויל נאכאמאל חתונה-האבען

דער ראבינאַט האָט בעקומען א בריף פון קאַטשענאָווער רב הרב אונגער, אז אין לאָדז געפינט זיך א יונגערמאַן לייביש באַסקעל דזשיאַלאָשינסקי. ער גייט חתונה האָבען מיט א מיידעל, ש"ה פּאָגעל פון גדאַנסקאַ 21, זאָל מען וויסען, אז ער האָט אין קאַטשינאָוו א פרוי מיט 2 קינדער. די פרוי הייסט שיינדעל.

פרעז. זשעמיענצקי אמטירט שוין

(2) נאָך אַ לענגערען געזונדהייטס-אורלויב האָט דער שטאָט-פּרעזידענט זשעמיענצקי נעכטען ווידער איבערגענומען זיין אַמט.

פערזענליכעס

נעכטען האָט דער חשובער גאַסט פון ארץ-ישראל, דער בעקאַנטער שריפטשטעלער און ציוניסטישער עסקן ה' דרויאַנאָוו, וועלכער ווײלט איצט אין לאָדז בעזוכט אונזער רעדאַקציע, וואו ער האָט פערבראַכט אין אַ לענגערן געשפּרעך מיט אונזערע רעדאַקציע-קאָלעגען, און געטיילט זיך מ'ט זיינע איינדרוקען פון לאָדז און לאָדזער.

גנבות ביי יודען

(2) ביי משה באַרנשטיינען (סקווערא:וע 15) האָט מען אַרויסגעגנבעט פון שטוב טאַבאַק פאַר צוויי הונדערט זלאָטעס.

ביי משה מאַרקיעוויטשען (בזשעזשינער 17) האָט מען אויף דער פּולנאָצנאַ גאַס אַרויסגעגנבעט עטליכע שטיק סחורה פאַר 1200 זלאָטעס.

ביי ראובן זילבערשאַץ פון דער וואוינונג (פּיעטריקאָווער 10) האָט מען אַרויסגעגנבעט אַ פוטער פאַר 1500 זלאָטעס.

ביי פישעל גאָלדגרויך (פּילסודסקיעגאָ 3) האָט מען אַרויסגעגנבעט פון געוועלב 100 קילאָ עפּעל פאַר זעכציג זלאָטעס.

ביי חיים-יאַנקעל בערנהיים האָט מען פון קאַנאַל-געוועלב (בזשעזשינער 25) אַרויסגעגנבעט 3 מעשענע זאַד'ע-וואַסער באַלאָנען אין דער ווערט פון 300 זלאָטעס.

ביי יעקב שמיט (זאַווישאַ 7) האָט מען אויף אַלעקסאַנדריסקע גאַס אַוועקגעגנבעט א פּעקעל סחורה פאַר 1200 זלאָטעס.

ביי מאיר בריקמאַנען (פּאַדזשעטשנאַ 19) האָט מען פון דער וואוינונג אַרויסגעגנבעט פערשידענע חפצים און גאַרדעראָבע פאַר 200 זלאָטעס

פּאָליציי פיהרט אין די אַלע פאַלען אויספאָרשונגען.

ארויספאדערונגען פון ארץ-ישראל

עס זענען דערהאַלטען געוואָרען ערלויבנישען אויף צו פאָהרען קיין ארץ-ישראל פאַר: פעלדבלום אסתר (לאַנדסבערג), טריבאָווניק חוה און אַ המלצה אויף א סערטיפיקאַט פאַר ראשלאָווסקא (?) רייזל לאה.

די דערמאָנטע פּערזאָנען דאַרפען זיך ווענדען אין ארץ-ישראל-אמט שרודמייסקא 29 וועגען ערלעדיגען די פאָרמאַליטעטען, וואָס זענען פערבונדען מיט דער רייזע.

25 מאל „מ'לאכט פון דער וועלט"

אין טעאטער „אררט"

נעכטען איז דורכ'ן געקליבענעם אַנסאַמבל פון „אררט" ביי אַנ'איבערגעפילטען זאַל געשפּילט געוואָרען צום 25-טען מאָל דאָס פּרעכטיגע פּראָגראַם א. נ. „מ'לאַכט פון דער וועלט".

יעדער נומער איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן עולם מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען.

ווי עס איז צו ערוואַרטען, וועט דאָס גלענצענדע פּראָגראַם נאָך גאַנץ לאַנג זיך האַלטען אויפ'ן אפיש.

ס'וועלען קומען פאַר נאָר איינציגע פאָרשטעלונגען 9.30 אווענד.

„א הארץ וואס בענקט"

ווערט פרייטאג געשפילט אין פילהארמאניע?

פרייטאג וועט אין פילהאַרמאָניע פאָרקומען א גראַנדיעזער פערוויילונגס-אָוונד מיט אַנטייל פון די בעליבטע ארטיסטען פון פילהאַרמאָניע און קאַמעראַל טעאַטער.

ס'וועט געשפּילט ווערען צום 60-סטען מאָל דער בעריהמטער רעקאָרד-שלאַגער „אַ הארץ וואָס בענקט".

נאָך דער פאָרשטעלונג וועט געגעבען ווערען אַ פרעהליכער דיווערטיסמענט: „דער חזן און די חזנ'טע", „טריינדעל", „משה'לע" „יודישע אַנטיקען".

גרויסער פיאנא-קאנצערט

אין פילהארמאניע

דער וועלט-בעריהמטער און בעקאַנטער פּוילישער פּיאַניסט דער אונפערגלייכליכער צויבערער פון דער פּיאַנאָ-קונסט ה' יוזעף טורטשינסקי, טרעט אַרויס ביי אונז אין שטאָט אויפ'ן 14-טען מייסטער קאָנצערט, וועלכער קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע זאַל מאָרגען דאָנערשטאָג.

דער בעריהמטער קינסטלער האָט פאָרגעבריים אויף זיין רעציטאַל-קאָנצערט אַ זעהר רייכען פּראָגראַם.

היינט, מארגען און פרייטאג

אין Teatr POPULARNY

(אַנראַדאווא-גאַס)

„באל ביי זולא"

ואָסטשפּילען פון

ZULA POGORZELSKA

KONRAD TOM

Jerzy Boroński

Marjan Wawrzkowski

זאָווי דער גאַנצער קינסטלערישער און באַלעט-אַנסאַמבל (45 פערזאָן). 285

אפטייקען

די היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען מ. קאַספּער קעוויטש (זגערזשער 54) י. סיטקעוויטש (קאָפּערניקא 26) י. זונדעלעוויטש (פּיעטרקאָווער 25) סאָקאָלעוויטש און שאַט (פּשעיאַזד 19) מ. ליפּיעץ (פּיעטרקאָווער 183) ריכטער און לאַבאָדא (ליסטאָפּאַד 86).

ראדיא-פראגראם

מיטוואך דעם 13 יאנואר 1932

11,58 צייט-סיגנאַל. 12.10 גראַמאָפאָן. 3.30 גראַמאָפאָן. 4.20 פּאַרלעזונג. 4,40 גראַמאָפאָן. 4.55 לעקציע ענגליש. 5,10 פּאַרלעזונג. 5,35 מוזיק. 6,50 פערשידענעס. 7,15 פּאָסט-קעסטעל. 7,30 רעפּערטואַר. 7,45 ראַדיא-פּרעסע. 8,00 פעליעטאָן. 8,15 לייכטע מוזיק. 9,25 ליטעראַרישע פערטעל שעה. 9,40 קאָנצערט. 10,25 קאָמוניקאַטען 10.40 פון אויסלענדישע סטאַציעס.

מעלדונג

פּראָפ. שרעדער-אַרבייטער-פעראיין פּילסודסקיעגאָ 19

זונטאָג דעם 17 ד. ח. 5 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין לאָקאַל פון יודישען בעקער-צעך פּילסודסקיעגאָ 57 אַ גרויסע עפענטליכע וואַרבירונגס פערזאַמלונג פון שרעדער-אַרבייטער, ווי עס וועלען בעטראַכט ווערען וויכטיגע פאַך און פּראַיינס-פּראַגען, דאָס פינקטליכע ערשיינען אויף דער פערזאַמלונג איז די פליכט פון יעדען שרעדער-אַרבייטער. מיט חברישען גרוס די פערוואַלטונג.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מיטוואָך דעם 13-טען יאנואר

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַקציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21. אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט" — פון דעם זעלבען טאָג —

היינט פרעמיערע! מייסטערווערק פון פראנצויזישער דער קלאנג-פראדוקציע רעזשי פון AUGUSTO GENINA א. נ.

זשאנזשעט'ס ליבע

(ליבעס אין דער האלב-נאכט)

דראמע פון לעבען פון נאכט-פייגעלעך! פאַריז ביינאכט! פערבאָטענע פערגעניגענס און וואַהנזין!

טאַנץ KAN-KAN אויסגעפיהרט דורכ'ן בעריהמטען רוסישען באַלעט-אַנסאַמבל פון Follers Bergere אין פאַריז.

אין די הויפּט-ראָלען: Daniele Parola, Piere Baczew, Jacque Varenne

פאָפּולערע פּרייזען! דער זאַל איז גוט בעהייצט. אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג—12.30 בייטאָג

קלאנג-קינא-טעאטער

APOLLO

אָנהייב 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג—12 אַ זייגער בייטאָג

היינט פרעמיערע! קלאנג-ווערסיע! מעכטיגער פילם, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון Victor Hugo

א. נ. „דער מענש, וואס לאכט"

דראַמע פון ליבע און אָפּפערונג — אין די הויפּט-ראָלען: — CONRAD VEIDT, MARY PHILBIN

נעכסטע פּראָגראַם: „אבלאָווע אין פאַריז"

די פרעסטע קומען או
דעריבער פערזארגט אייך מיט א גוטען
שאמאט-איוועז
און צועלכען קענט איהר בעקומען נאר אין דער בעקאנטער
פאבריק פון שאמאט-אייוועז און קובעז פון
מ. בירענבערג
פילסודסקיעגא 50 (יענגסט זגערזשער 13
ס'ווערען אויך אנגענומען אלערארט ארבייט און רע-
פעראציעס פון פערשידענע קוכען און קאפעל-אייוועז.
מיט אכטונג
מ. בירענבערג, ווסכאדניא 50.

יעדער איינציגער
האט זיך אי-
בערציינט,
אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. STUPEL
Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego
האט בעניים די אויפנאהמעז אין רענטגענאלאגיע
אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ.
זונטאג פון 12 — 2 מיטאג.
אין וועגערישע קראנקהייטעז אין דער היים אויף
מיעלטשא־סקיענא 12 (שקאלנא) טעל. 118-28
פון 7—9 אווענד, זונטאג פון 4—6 נאכמ.
אגנעמיעלעע און ארביטשלאזע בעראטונגען אין דערהיים
מיטוואך און זונטאג בחנם.

קראנו-היי-א-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס גרויסע פילם-קונסטווערק, די מעכטיגע דראמע א. נ.:
„אין דער נעץ פון שקר"
שוידערליכע טראגעדיע פון א פרוי און געליבטען. ווי אויך
א טראגעדיע פון א פאטער, וואס האט געפרובט
צו דערמארדען זיין אייגענעם זוהן
אין די הויפט-ראלען:
EMIL JANNINGS
Esther RALSTON, Gary COOPER
קירצליך: „דער דזשאדז-סענינג"
דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין נעוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

אבטונג, געעהרטע קונדשאפט!

דערמיט מאך איך בעקאנט,
אז איך האב אין מיין פריש-
איבערגענומענעם
הערן-און דאמען-פריזיער-סאלאן
16 זאכאדניא 16
צוליב'ן קריזיס פערקלענערט די פרייזען.
ראזירען מיט קעלניש-וואסער . 30 גר.
שערען . . . . 50 גר.
איך עמפפעהל מיך דער ג. קונדשאפט. מיט אכטונג
פריזיער-אינהאבער
„MORYC" 278

Samochody
i motocykle używane
Kupno, sprzedaż, komis,
zamiana.
Auto-Agencja
Gdańska 82 tel. 189-28

שיטען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שיטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סקווערא 15
לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

זיכערע הילף און א רפואה
אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיס-
טונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער.
פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, הייל דער ווינקעל-
בראך הערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און
דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדריעען
די קישקעס הערט ער בראנדיג און שמערצליך. ספעציעל
נעמענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע
פראקטיקען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דיפטשען
פראפעסאר דאקטאר בראכורעהונג בעזונדערן זיכער דעם
א נערמען און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערס
געהונגען מיט הייל-גארטען און אפעראטען פאר פערקרומטע
פיס און פלאטפוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קונסטליכע גלידער פיס און הענט, גומענע זאקען
פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפלאמען
האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנטש, פראפ.
דר. י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.
דאנקזאגונג.
איך דאנק דערמיט עפענטליך דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט,
וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, (פראנט פארטער) פאר זיין זארגפעלטיגע צוזאמענ. מיר א
באנדאזש פון זיין סיסטעם אויף א ברוך. איך בין א"ם 74 יאהר און צוליב דער ברוך האב איך גארנישט
געקענט געהן, היינט פיהל איך מיך גאנץ גוט. צו דעם דאזיגען ספעציאליסט האט מיך אבגעשיקט דער
אלעקסאנדערער רבי דאנציגער, פארוואס איך דאנק אהם אויך.
מרדכי גריימאן, אלעקסאנדער, ספאצעראווא 23

צאהן-ארצט
JAKÓB KARMAZYN
לאדז. פאלודניאווא 2
פאר פערזיכערטע אין דער קראנקען-קאסע
ווערבע וו לען בא מיר בעשטעלען קינסט זכע ציינער, הערט
דאס היילען און ענטפערנען קראנקע ציינער ערלעדיגט
אומזאנסט.

44 ווינטער פאר מחותנים! 44
קויפט נישט קיין
מעבעל
בעסער איהר איבערצייגט אייך
נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג.
בעט: בקויפט אויך געניצט מעבעל,
דיוואנעס א. ז. וו.
44 קומט און איבערצייגט אייך! 44

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצעדורע פון זעמטליכע ארטאפעדישע
אפאראטען הי: ז וועלארקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע
הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען
איבערצוגעבען א וואוינונג פון 3 צימער און
קיך מיט אלע בעקוועמליכקייטען צו א זעהר
ביליגען פרייז. צו ערפאהרען אל. יאסטשושקי 11,
281 אין דער בעקעריי.

1 גרויס און 1 קליין געוועלב אהן אפטרעט-
געלד פון זאפארט איבערצוגעבען. צו ערפאהרען
יאש-שעלנא 3, ביים ווירט פון 10 א זייגער פריה

עס ווערט געזוכט א לאקאל, נאייענט אויף
א פאבריק אין דער געגענד נאוואמיעסקא, פילנאצנא,
ווסכאדניא, זאכאדניא און אגראדאווא. אפערטען
286 אין אדמ. איינטער "555"

א האלב געוועלב אויף נאוואמיעסקא, פ-אוט,
צו פערמיטען. — צו ערקונדיגען ביי בירענבוים,
280 נאוואמיעסקא 31.

א שענק מיט אלע איינריכטונגען מיט גוט
איינגעפיהרטער קונדשאפט, קליין דירה-געלד, —
זילינסקיעגא 73, איז פון זאפארט איבערצוגעבען.
צו ערפאהרען אויפ'ן ארט אין דער שענק. 247

א שעהן געוועלב אין בעסטען פונקט אויף
נאוואמיעסקא-גאס פון זאפארט ביליג איבערצוגעבען.
אינפארמאציעס ביים צייטונגס-פערקויפער פיעטרי-
248 קאווער 51.

פערשידענעס
3000 זל. וויל איך בעלייגען קויציע אויף
אנצונעהמען א פעראנטווארטליכען פאסטען. אפערטען
274 אין אדמ. פאר "J. L."

א קאראקיל-פעלצעל איז געלעגענהייטליך צו
287 פערקויפען. פאלודניאווא 31, וו. 16.

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אן פון 2½ — 4 און פון 7 — 8 אווענד.

Dr. A. SZMIRGELD
ספעציאליסט פון נערוועזקראנקהייטען
שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע)
היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-
ערציהבארע קינדער
ul. SRODMIEJSKA Nr. 27
טעלעפאן 161-89 פון 5 ביז 7

Dr med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און
געשלעכטס-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8 — 10, 12 — 2 און 5 — 8, זונטאג
און יו"ט 9 — 1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז-
און לונגען-קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

מאשין-לעבער
ווערען אנגענומען אויסצוביייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

געדענקט, יודען!
אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין
שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן
איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-
פובליציסט י. אינפעלד. לאדז, פיעטריס. 31
אויפנאהמס-שעה'ן טעגליך פון 4—8 אוו.
שריפטליכע אנפראגען קאן מען אדרעסירען,
לאדז, פאסט-קעסטעל 362

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע
קראנקהייטען, מענער - שוואכע, אלע ארט
אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג
מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בייטאג.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען —
וויזיט 3 זל.

רעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאן 137-63
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
עלעק-ריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט.
פון 10. ד. ה. וועט ווייטער בעניצען זיינע
אויפנאהמען ד"ר וואלינסקי ספעציאליסט
פאר נאז-, האלז- און אויערן-קראנקהייטען
פון 4 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ 6—
א חודש, אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . . . 8 .
פאר א מילימעטער-שורה: לויטער דער שטעט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.